

**LISTY
GENEALOGICKÉ A HERALDICKE
SPOLEČNOSTI V PRAZE**

**ACTA
GENEALOGICA AC HERALDICA**

5. ŘADA

Duben 1977

DVĚ UPOZORNĚNÍ

V plánu schůzí a schůzek GHSP ve funkčním období 1977/78 čj. 351/77 z 30. 3. t. r. vypadl nedopatřením jeden termín a náplň schůzky genealogů 28. XI. a bylo chybně uvedeno jméno přednášejícího 24. X. a prosíme proto o jejich doplnění a opravu:

Říjen 1977 : 24. genealogové (Ing. Vladimír Voldřich, Mé cesty a genealogie)

Listopad 1977 : 28. genealogové (Dr. J. Beneš, O původu německých a zdánlivě německých českých příjmení)

Na výstavce rodinných a rodových kronik a dalších rodopisných prací členů GHSP v říjnu nebo listopadu t. r. (přesný termín včas oznámíme) chceme umožnit účast co největšímu počtu autorů a majitelů kronik a elaborátů. Zájemce však žádáme, aby správnímu výboru s přihláškou k účasti na výstavce sdělili i stručný popis své vystavované práce.

Správní výbor GHSP

Práce členů, materiály

HERALDIKA V GENEALOGICKÉ A HERALDICKÉ SPOLEČNOSTI V PRAZE

Viktor Palivec

Je nesporné, že jako nervus rerum každé dnešní společenské kulturní a hospodářské organizace je její plán, program, směr a cíle práce a činnosti; ani GHS se této zákonitosti nemůže vyhnout. Příprava k takovéto programátorské činnosti nemůže být jednostranně daná a promyšlená shůry, tj. z individuálních názorů členů výboru, nýbrž musí tu zároveň participovat neméně důležitá složka, tj. členská základna, vox populi, jež program ovlivňuje, podepírá, ale zároveň i konzumuje, dál přetváří a utváří tak, jak dohodnuté základní instrukce naznačují.

Uvážíme-li dále, že značná část a dnes snad i převážná část našich členů je mimopražských, je nasnadě, že i jejich hlas musí být slyšen a v dobrém smyslu věci respektován.

První otázka pak vyvstává, ptáme-li se, jaký je vlastně heraldický zájem této širší členské základny v současné době.

Pro ilustraci tohoto zájmu v GHS, přiblížíme zpracování dotazníku, který výbor GHS rozesílal v nedávné době svým členům. Je pochopitelné, že valná část odpovědí dotázaných se týká genealogie a heraldiky a pouze malá část i ostatních pomocných věd.

Nuže, v oblasti zájmu našich badatelů je na prvním místě heraldika rodová. Zabývá se jí 46,5 % členů Společnosti. At již jde o celé rody nebo jejich jednotlivé představitele nebo rody zpřízněné variabilních znaků. Na druhém místě, což je poněkud překvapující, je heraldika cechovní s 26,6 %. Na třetím místě je pak heraldika církevní s 22,5 %. Následuje heraldika všeobecná (14,7 %) a městská (11,2 %), což je opět menší překvapení.

Pokud jde o detailní rozvrstvení zájmových oblastí, je udivující, že nejvíce členů se zabývá otázkami heraldické terminologie (30). Svědčí to o snaze po stabilitě výrazů; především pro blasonaci erbů. Značná část členů se zajímá o značky nešlechtické, osobní znamení (23) a také o výtvarnou stránku, zvláště pak o náměty na nové znaky (17). S tím souvisí také zájem numismatický, tj. o obrazy erbů na mincích a plaketách (16). Nikdo neudal zájem o funerální heraldiku, tj. blasonaci a kresbu erbů na našich hřbitovech a na náhrobních kamelech při kostelích. Lze připustit, že je vsunut do ostatních oblastí zájmových. Za zmínku sluší uvést, že několik specialistů se zabývá otázkou palatinátu (6), znakovými proměnami, dáním a polepšením znaků (4), symbolikou (3), aplikovanou heraldikou, bibliografií a sfaleristikou. Sfragistikou se obírá jen 10 členů a to převážně výrobou pečetidel.

Pokud jde o dobu, ke které se nejvíce upírá zrak badatelů lze říci, že je to 16. a 17. století (22), o něco méně též 19. století (19). Následuje co do četnosti 18. (18), pak 11. až 13. století a konečně naposled, doba v celé šíři a délce od nejstarších zpráv po लेšek.

Mezi odpověďmi nalezi jsme některé, které svědčí další užší specializaci, jako je např. sledování znaků na hradech a zámčích, ale jsou tu i sporadické zájmy o heraldiku v exlibris, filatelii s heraldickými motivy, jak se zrači příroda ve znacích, dále je tu zájem o zednářská, domovní a jiná znamení. Jeden člen dokonce napsal, že se zajímá o znaky Velkomoravské říše, což jistě bude oříšek značně těžký k rozlousknutí.

Naši excerpce z dotazníků bychom ještě rádi doplnili sledem oblastí, resp. míst s okolím, o které mají naši badatelé výlučný zájem.

Nejvíce kladných odpovědí připadá celému území našeho státu (17), po něm následují historické země české (12); zde nejvíce Morava, Slezsko a pak Čechy. Ovšem, kdybychom tento souhrn specifikovali na kraje, pak prvenství má Středočeský kraj, včetně Prahy (23), následuje kraj Jihočeský a Jihomoravský (18), pak Východočeský (14) a téměř ve stejné míře Severomoravský a Severočeský; nejméně zájemců je o kraj Západočeský (5). Zde však všude rozhoduje větší seskupení našich členů podle bydliště, event. působíště. Také odbočky ovlivňují členskou základnu.

Z cizí heraldiky vede zájem o býv. Rakousko-Uhersko na prvním místě, následuje Polsko, Německo a Francie.

Na závěr této části lze říci asi toto: Vztah našich členů k heraldice je v podstatě mnohozámový; relativně specifikovaných zájmů je méně. Tím je dán v odpovědích a zpracování i určitý nepoměr čísel. Na druhé straně lze litovat, že dotazník sám ve svých otázkách, alespoň pro heraldiku, nebyl formulován výstižněji a pregnatněji. Stručně ale přesněji v roce 1974 byl např. vytvořen dotazník jílovské HS v 10 otázkách, týkajících se ovšem jen heraldiky. Kdybychom pojali oba tyto dotazníky do souhrnu na podporu početnějšího názoru pak, alespoň v hlavních společných bodech otázek, by odpovědi v poměru vypadaly poněkud jinak.

Třeba zde podotknout, že jde o 142 + 120 odpovědí, celkem tedy o 262 odpovědi. Poměr je potom takovýto:

Na prvním místě zájmu zůstává vcelku zájem o heraldiku rodovou a to 61,8 %, čili více než polovina badatelů se o ni zajímá. Na druhém místě není, jak bylo uvedeno v dotazníku Společnosti, heraldika cechovní, nýbrž heraldika všeobecná (36,2 %), jde tedy o více než třetinu zájemců. Na třetím místě není jako v našem případě heraldika církevní, nýbrž vcelku heraldika městská (31,6 %), tedy opět asi třetina dotázaných. Na dalších místech je to vcelku heraldika církevní (22,8 %), cechovní (20,9 %) a konečně státní (10,6 %).

Domníváme se, že komasací obou těchto akcí se dostáváme k relativně správnější odpovědi na to, co a do jaké míry naše heraldické badatele v plenu zajímá a to je myslím také podstatné, kam a v jaký směr je třeba se zaměřit. Zůstává zatím neúplně zodpovězena důležitá otázka v jaké badatelské úrovni pracují naši heraldikové, čili komu a jak by měla být vyvinuta větší metodická a instrukční pomoc vyspělejších členů Společnosti. Podle odpovědí z jílovské ankety vysvítá, že více než jedna polovina žádala o návody a články populárně naučné, vyhovující spíše začátečníkům a mírně pokročilým, jichž je zvláště mezi mladými lidmi značný počet.

Zato máme zde odpovědi z našeho dotazníku, které ukazují některé pozoruhodnosti a přání, která by měla být vzata v úvahu. Poznamenáváme některé z nich, alespoň ve stručných větách. Tak např.:

1. Zadávat pobočkám a jednotlivcům pracovní úkoly k některým otázkám (sou pisý, zjištění, kresby, fotografie apod.)
2. Dotazům členů věnovat některé z porad k vyřízení nebo je přidělit členům poradenského týmu.
3. Pořídít seznam literatury pro pěstitele pomocných věd historických, hlavně genealogie a heraldiky, ale i topografie, dějin umění, regionální vlastivědy apod.
4. Pořídít seznam erbů a rodů, zvláště nově do země příšlých od roku 1620 výše.
5. Pořídít přehled o uložení hlavních sbírek znakových v našich archivech. Takéž literatury v knihovnách.
6. Soustavně sledovat, recenzovat naše i cizí publikace i články o heraldice a genealogii.
7. Sledovat práci a výsledky v ostatních heraldických kroužcích a klubech.
8. Založit pobočky Společnosti v dalších městech.

Nutno zde konstatovat, že téměř všichni heraldici se zajímají též o genealogii a naopak, což je pochopitelné. Mnozí na vše neodpověděli, jeden člen nedovedl "pravdivě odpovědět" a jiní si přáli, aby jejich jména byla anonymní.

A nyní obrátíme pozornost k praxi v naší Společnosti. Pěstování heraldiky je úzce spjato s historií vzniku Společnosti. Když byla tato založena, zprvu jako kroužek nadšených citelů obou pomocných věd historických, rodopisu a heraldiky v roce 1969, scházeli se tehdy badatelé v Obecním domě v Praze, někdy i v kavárně Evropa na Václavském náměstí. Tehdy měla heraldika paritní místo s genealogií. Ba, zdá se, že vzhledem k určité oficiální toleranci k zájmové činnosti kroužků a závodních klubů, měla spíše přední místo nad genealogií. Domníváme se, že po této stránce je zájem nikoli menší, především u heraldiky městské.

V tiskovém orgánu Společnosti, jehož první číslo vyšlo v květnu roku 1969, se počaly objevovat články a zprávy, jak genealogické, tak heraldické. Tak v roce 1969 byly tu celkem 4 články heraldické a 6 článků a zpráv genealogicko-heraldických. V roce 1970 to bylo 6 článků heraldických a 5 genealogicko-heraldických. V tomto roce vyšlo také dosud jen jediné číslo Listů (7), cele věnované heraldice. V roce 1971 to byly 3 články heraldické a 9 článků genealogicko-heraldických. V roce 1972 jde o stejný počet článků a zpráv obou skupin tj. po 8. V roce 1973 jsou to 2 články heraldické a 8 genealogicko-heraldických a konečně v roce 1974 jde opět o stejný počet článků a zpráv v obou skupinách, totiž o osm.

Shrneme-li, pak v prvním pětiletí trvání Společnosti, resp. jejího časopisu, bylo v LGHS otištěno 29 článků a zpráv heraldických a 42 článků a zpráv genealogicko-heraldických. K upřesnění podotýkáme, že články genealogicko-heraldické jsou takové, kde se jedná o genealogii nebo historii rodu s uvedením jeho znaku, vzniku a proměnách.

V poměru k čistě genealogickým článkům, resp. z jiných oborů, je stav heraldické publicistiky v Listech úměrný a dosahuje téměř jedné poloviny z obsahu Listů za sledované období.

Hůře již je tomu s přednáškovou činností s heraldickou tematikou. Bylo jí věnováno poměrně málo přednášek a v tom smyslu vysoko nad ní stojí akce pondělních schůzek rodopisců, ka m ojediněle byly vsunuty některé přednášky z he-

raldiky. O heraldických výstavách nelze mluvit, ač heraldika jakožto umění vysoce výtvarného charakteru má jistě i po této stránce badateli hodně co říci.

Často se sice mluvívalo na schůzích o kursech a seminářích. S čestnou výjimkou mladoboleslavské pobočky a pokusů v Brně, v Praze konány nebyly. Opět jen pondělníčky nahrazovaly jednostranně celkový úkol a smysl Společnosti bádání v obou, příp. dalších pomocných vědách. Teprve až rok 1976 zde přinesl v heraldických kurzech pro začátečníky splnění přání.

Značné oživení heraldiky, po menších experimentech na některých členských schůzích, konaných v restauracích Na rynečku, ve Štěpánské ulici či na Štvanici v Praze, nastalo po získání samostatné místnosti na Smíchově v dnešní klubovně Společnosti. Zde, dne 16. září 1974, bylo dohodnuto obnovení a znovuaktivování heraldických schůzek. Byl určen i rámcový program činnosti, v němž byly uplatněny tři zásady činnosti:

1. Všeobecně poučná pro začátečníky a veřejnost
2. Studijní pro otázky teoretické i výtvarné, nejspíše v podobě týmové práce
3. Vydavatelská činnost, tj. publikování přednášek a odborných prací v časopise i samostatně.

Jsmo toho mínění, že v těchto uvedených intencích se bude patrně pohybovat další činnost heraldiků v GHS. Bude ovšem nutno podrobně prodiskutovat program a pokud možno konkrétně vymezit určité okruhy, jimiž by se činnost zabývala. Bude to jistě aspekt historický s poznáním vzniku, vývoje znaků a jejich regulí v různých staletích, bude to dále aspekt výtvarný o tvorbě, slozích, estetických účincích a působení na vid člověka, ale bude to jistě i aspekt heraldiky současné, pokud dnes trvá např. v městských a obecních znacích, stále se udržujících v kursu, znacích vyhraněných i po právní stránce a schvalovaných příslušnou archivní komisí min. vnitra, jakéhosi to dědice starobylého heroltského úřadu, ovšem jen pro municipální znakovědu. Bude třeba také přesněji vysledovat funkční úlohu heraldiky v té či oné době ve vztahu ke společenskému vývoji, již s dialektickým nadhledem, a znovu ověřit tradované názory o dobách vrcholu a úpadku heraldiky. V tom smyslu bude třeba podniknout daleko více průzkumů a komplexních prověrek, než dosáhneme určitých soudů a závěrů. Jak málo ještě např. pronikli jsme duchem středověku.

Sem budou patřit otázky heraldické terminologie a její sjednocení pro jednoduše srozumitelnou řeč heraldickou, zde musí a bude jistě pomáhat dobře vypracovaná a hodnotící heraldická bibliografie a dokumentace, půjde tu o otázky právní, diferenciální odnoží heraldiky a dokumentace, půjde tu o otázky např. vexilologie, sfaleristiky apod., o smysl symbolů v znameních, o heraldickou slovesnost či heraldický folklor, zůstává v pověstech, o systematický soupis českých znaků, ale půjde i o řadu otázek dalších, jako je např. postavení heraldiky v dnešní společnosti, vědě a kultuře, zvláště ve výtvarném umění, jaké jsou její cíle a v čem může pomoci člověku našeho století v jeho kulturním vývoji, abychom eliminovali archaistický názor o ustrnulosti a nefunkčnosti heraldiky. Budeme se asi ptát po jednoznačné definici heraldiky, zda je vědou či uměním a v jakých hranicích, zda není její studium nebo lépe dnes obliba, výrazem určitého novoromantismu jako únikové reakce na přetechnickované století, nebo jen starožitnickou módou, která ovládla tolik lidí u nás. Bylo by cenné, kdybychom došli až k určitému pohledu na její budoucnost, alespoň na nejbližší čtvrtstoletí.

K tomu by nám měla pomáhat asi tato hesla, charakterizující směr činnosti:

1. badatelsko-výzkumný
2. poradenský
3. ediční (včetně časopisu GHL)
4. organizačně-správní

Toto vše jsou otázky, které patrně nebude moci nikdy GHS se zdarem vyřešit sama. Bude musít jít o široký kolektiv všech českých heraldiků dobré vůle, ať stojí na pozicích sebevíc individualistických. Nezapomeneme však, že i v týmové práci nakonec mluví pro každého člověka, pracovníka, badatele, výzkumníka i praktika jeho dílo, zanechaná práce pro budoucí. Možná, že tak, jako dnes ještě trvá pojem Král, Sedláček, Schwarzenberk, Štorm, Vojtíšek - právě tak mohou pro budoucnost s aspektem na minulost být to jména Zenger, Louda, Novák, Liška a jiní, vyrůstající z dělného kolektivu.

Bylo by na čase už jednou svolat řádný sjezd či lépe sympozium českých heraldiků s účastí zástupců všech skupin, spolků a kroužků. Bylo by třeba vytvořit už jednou celostátní muzeum nebo alespoň výstavní síň vývoje české heraldiky a také mít ústřední heraldickou knihovnu s archívem pozůstalostí po českých heraldických badatelích. Nenašel by se ani jeden český nebo moravský hrad či zámek, kde by toto vše mohlo a mělo vlastně být?

Nepochybně, že ke každé z těchto naznačených otázek bylo by a ještě bude třeba si z očí do očí promluvit, prohovorit a usnést se na jednotné pracovní spolupráci všech, v níž by každý dobrý počín zářil osobitým plaménkem do celkové krásy a užitečnosti.

Sine ira et studio - pro čest a slávu české heraldiky .

HISTORICKO-GENEALOGICKÝ SPOLEK HERALD V PRAZE

Václav Elznic

1. ÚVOD

Na zlomu posledních dvou století zachvátila některé vrstvy v Čechách nezdolná touha, aby se společensky vyrovnaly nebo aspoň přiblížily těm, kteří patřili k privilegovaným vrstvám c. k. rakousko-uherské monarchie, honosícím se šlechtickými tituly. Byl to důsledek bohatnoucí české maloburžoazie, obchodníků, továrníků a jiných podnikatelů. Byli však mezi nimi i lidé takřka nuzní, kteří byli ochotni obětovat poslední groš za trochu společenského lesku, který jim slibovali genealogičtí agenti - jednatelé, jak je nazýval c. k. zemský trestní soud v Praze v období hromadného trestního řízení v letech 1900 - 1904. Tito jednatelé obratně využívali procedurálních neznalostí svých klientů, nabízejíce obstarání rodových dokladů i tam, kde jich nebylo.

Většinou se jednalo o žádosti za obnovení zděděného šlechtictví po předcích, kteří titul a erb odložili (např. zchudnutím), nebo které přišlo v zapomenutí, nebo dokonce úmyslně nebylo nebo přestalo být užíváno. Zvláštní skupinu tvo-

řili probanti (žadatelé), kde k ztrátě diplomu a jiných dokladů došlo zničením ve válce nebo živelní pohromou, při požáru, povodni a pod.

Kromě společenského uplatnění mohly však probanta vésti k těmž cíli i pohnutky ryze praktické a spekulativní, neboť s dosažitelným šlechtictvím byly spojeny i jiné nároky, zejména stipendijní. V Rakousku, i v samotné Praze byla řada šlechtických nadací, z jejichž výnosu byly vydržovány ústavy pro vzdělání a výchovu šlechticů i mladých šlechticů. Seznam 26 nadací, jejichž spisový materiál je uložen ve Státním ústř. archivu v Praze jsem uvedl na str. 12 čísla 16. ročníku 1972 GHJ. Jeho poznámku, uvedenou pod seznam upřesňuji tím, že pro děti českých rodů byla významná především nadace Jana Petra Straky z Nedabylic, s ročním stipendiem 500 zl. pro studující na střední škole, 600 zl. pro studující na universitě. Po vystavení Strakovy akademie pod Letenskými sady měli zde studující celé zaopatření, s vyučováním tance, šermu, jízdý konno, tělocviku apod. Nadačních míst zde bylo 80 a podléhala schválení císaře.

Podle dekretu dvorní komory z 12. října 1840 č. 5592 bylo možno žádat za obnovení starého šlechtictví a vydání nového diplomu, jestliže žadatel předložil doklady starého šlechtictví, a důkazy o svém legitimním původu, že od takového předka pochází. Nejjednodušším průkazem filiace byly samozřejmě výpisy z matrik, ale jestliže takové nebyly, byly již dekretem Marie Terezie ze dne 31. května 1766 uznávány za způsobilé i svatební smlouvy, poslední vůle, výpisy z desk zemských, soudní spisy, dokonce i rodinné zápisy, které svým stářím a kvalitativními znaky měly charakter pravo sti.

Nebylo proto divu, že v příhodné době se v Praze objevila pojednou skupina jednatelů, kteří nabízeli "zaručené" šlechtictví, jeho obstarání tam, kde byla nádeje na získání, neboť v některých případech si nechali vyplatit sumu až 10.000 zlatých, což v té době představovalo sumu obrovskou, uvážíme-li, že např. soudní praktikant (JUDr.) nebo učitel měli měsíční plat pouhých 30 zlatých. Z obavy před ztrátou zisku (když filiační doklady nebyly postačující nebo chyběly vůbec), uchylovali se tito jednatelé k metodám, které nakonec zemský trestní soud v Praze kvalifikoval jako falšování veřejných listin podle § 197 rak. trestního zákona, ať šlo o padělání listin, falsa nebo i krycí falsa.

Během poměrně krátké doby, hrstka dobrodruhů pochybné kvality bez odborných a jazykových znalostí, zaplavila několika sty fals nejen matriky, ale i zemské a dvorské desky, městské knihy, gruntovní knihy a jiné archyvalie v nejrozmanitějších místech země České, ale i jinde. Vzájemná řevnivost a nelítostný konkurenční boj i udavačství, usnadnily práci vyšetřujícím orgánům i likvidaci tohoto "soukromého podnikání".

2. SPOLEK HERALD

Koncesní výjimku v genealogickém podnikání tvořil Adolf ŘÍDKÝ, původním povoláním úředník státní dráhy. Již jako v ýpravčí v Dobřenicích pojal úmysl založit genealogický spolek, který by vymohl nynějším potomkům starých českých rodů jejich predikáty. V roce 1900 svůj záměr realizoval, třebaže se na ustavující schůzi spolku sešli pouze 4 lidé. Na základě jejich žádosti byla povolena spolková činnost dne 15. prosince 1900 a tak ustaven Historicko-genealogický spolek HERALD v Praze.

Na jediné výborové schůzi, která se konala až 30. 6. 1901 sešlo se již 8 členů spolku, z nichž byl zvolen předseda (jmenovat jej nebudeme) a členové výboru, doplnění nepřítomnými podle členských přihlášek. Jednatelom byl zvolen Adolf

Řídký, který se podepisoval zásadně jako generální tajemník Heraldů. Ze stanov, které pak byly otištěny v 1. čísle spolkového časopisu, vyjímáme aspoň dva články, které objasňují posláni spolku HERALD.

ČLÁNEK II. Účelem spolku je povznesení starých případů šlechtických, neb inkolátu v zemích na radě říšské zastoupených požívajících, jakož i měšťanských rodů, jimžto oprávněnost používání erbovního znamení rodinného přísluší a jejich význam, vyhledávání a zjišťování jich stáří a historicky zjištěných dějin, a podporování všech ku obecnému blahu sloužících zřízení a ústavů.

Jak a z čeho chtěl podporovat obecnému blahu sloužící ústavy, je záhadou.

ČLÁNEK VI. Členem spolku může být každá nejméně 18 roků stará slušná osoba bez ohledu na pohlaví, kteráž buď dosud šlechtického stavu používá, aneb jejíž předkové podle rodinných neb dějinných pamětí šlechtického původu byli a staven, at z jakýchkoliv příčin dobrovolně odložili, jakož i členové rodů k užívání erbovního znamení oprávněných.

Podle jasného znění tohoto odstavce stanov nemohl být členem spolku kdokoli, a jak se později ukázalo, nemohl jím být dokonce ani sám jeho zakladatel. Stanovy schválilo c. k. místopředsedství v Praze dne 15. 12. 1900 pod čj. 212. 598. Roční příspěvek činil 8 zl. 50 kr.

3. ČASOPIS HERALD

Prvé číslo spolkového časopisu stejného jména vyšlo v Praze 14. května 1901 s posláním (jak bylo v záhlaví uvedeno) politického, vědeckého a zábavního neodvislého měsíčníku. Majitelem, vydavatelem a zodpovědným redaktorem byl sám Adolf Řídký. Mělo pouhých 8 stránek formátu zhruba A4. Prvá stránka je věnována vznosnému a bojovnému úvodníku: NÁŠ PROGRAM, ze kterého uvedeme několik úvodních vět:

"Vstupující tímto na veřejné kolbiště, zdravíme Tebe, milý čtenáři, co nejvřejeji. Jenom poměry vtiskly nám pero do ruky. Odehrávají se před námi děsivé boje životní, člověk šlape nohama právo svého bližního, člověka poměry slabšího. Vznesené slovo o lásce a sbratření pozbylo jasného zvuku, cena člověka hmotně a společensky slabšího pozbyla váhy. Celou silou svou proto chceme spolupomáhat při záchraně potlačovaných. Každá ujařmená pravda najde u nás spolehlivé bojovníky, volejž odkudkoliv. Vedle tohoto cíle však pěstovati budeme vědu, umění a literaturu...."

Pan redaktor však měl o posláni časopisu poněkud jiné představy, než bychom se domnívali my. Již v úvodním článku si vyrovnává staré účty z doby svého působení na stanici v Dobřenicích pod názvem: "Zlé činy c. k. rakouské Severozápadní dráhy", kde ostře napadá kde co (včetně přednosty a jeho manželky) výroky vyložené žalovatelnými.

Po nečetné inserci bezvýznamných pražských firem následují i nabídky k sňatku pod značkou do redakce časopisu HERALD v Jungmannově tř. č. 7n. A na závěr i inserát spolkový:

"Pro občanské rody důležitý spis: Znak (erby) měšťanských rodů země koruny České, dosud právoplatné. Cena 1 zl. v redakci Heraldů. Každé občanské rodině spis odebravší, zjištěn bude bezplatně její znak. Před podvodnými pokoutními ústavami vídeňskými, s ohromným ziskem pracujícími, se varuje". Podobné varování se opakuje i v rubrice poradní na poslední stránce časopisu, tentokrát "... před tzv. ústavami heraldickými, vídeňskými, nebo ponejvíce židovskými."

Celkem vyšla tři čísla časopisu, z nichž je autoru tohoto článku znám pouze jediný exemplář prvního čísla. Zda inserované "Znaky (erby) měšťanských rodů zemí koruny České" vůbec vyšly, není autoru známo, a GHSP by takový exemplář pro svou knihovnu přivítala.

4. ZÁNIK HERALDU

Neutěšené politické poměry v Čechách v rámci rakousko-uherského mocnářství se přiostrily zejména vlivem hromadných procesů ve věci hrubých fals mimořádného počtu renobilitačních dokumentů. Jejich počet dosáhl několika set a dotkl se několika desítek českých rodin, které buď již císařský diplom zděděného šlechtictví získaly, nebo se nacházely ve stadiu projednávání. Přitom byla vypátrána řada fals starého data neznámých, nebo dávno zemřelých pachatelů, na jejichž základě byly šlechtické diplomy vydány. Jejich držitelé neměli po celé generace ani tušení, co se kdysi událo. Konec jejich platnosti bez výjimky, učinila striktní soudní doložka "Ausser Kraft gesetzt" a škrtnutí napříč diplomu.

K této atmosféře všeobecného podezírání sehrály svou roli i anonymy, kterým se nevyhnul ani Adolf Řídký (nar. r. 1874 v Nymburce). Jeho domněnka, že pochází ze starého českého rodu Řídkých z Bezdětic se ukázala lichou. Jeho žádost o přiznání zděděného šlechtictví podaná roku 1898 nebyla dosud vyřízena, neboť neuměl ani prokázat, že tento rod vůbec existoval, tím méně, od kterého předka sám pochází. Výsledkem trestního řízení a hlavního přelíčení 23. - 25. dubna 1902 bylo, že za padělek byly prohlášeny:

1. zápisy v matrice fary loučenské, č. I. pag. 17 a 109
2. zápisy v matrice č. II. též fary pag. 97
3. z nalezených listin majestát krále Ladislava z r. 1457
4. revers Friedricha Řídkého z 6. října 1612
5. za falsum pozemnoknižní list z 18. stol., týkající se přítomnosti Václava Řídkého, který je sice pravý (byl vytržen z grundbuchu), ale původní jméno je přepsáno, takže starý zápis již nelze zjistit, dokonce ani odkud byl vytržen.

Vyšetřující soudce ani soudní znalci neměli v tomto případě těžkou práci, neboť pachatel nejen že používal místo inkoustu rezitou barvu Catechu, ale dopouštěl se řady zjevných chyb, které by starý písař udělat nemohl. Tak např. na uvedené str. 97 loučenské matricy č. II. při údajném křtu Václava Josefa ze dne 28. dubna 1839 v rubrice OTEC zapsal matku.

Jelikož jsem chtěl zaznamenat pouze vznik a zánik spolku HERALD a časopisu stejného jména, stačí uvést, že rozsudkem trestního zem. soudu bylo vlastně rozhodnuto i o jejich osudu. Rozhodnutím pražského místodržitelství ze dne 12.4. 1902 byl spolek rozpuštěn.

Je s podivem, že haruspex se nesměje vida druhého.
Cicero: De divinatione

O erbů a rodu Bořanovských z Bytýšky 1451-1645

Karel Vyšín

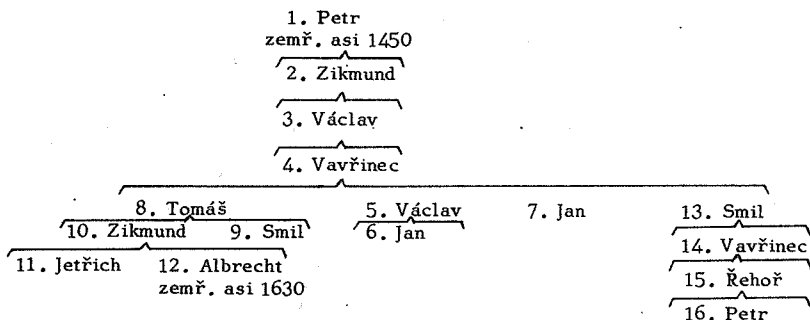
Český rod rytířů Bořanovských z Bytýšky je jedním z těch rodů, u nichž jsme dosud v rozpacích, máme-li jej zařadit do staré české šlechty (Uradel) nebo mezi novou šlechtu (Briefadel, listovní šlechta). Jejich znak - zlatý rostoucí jelen s krkem šípem prostřeleným na červeném štítu je obecně znám a popsán V. Králem, 1) ale žádný z našich genealogů a heraldiků nepodchytil panovnícký diplom, kterým by byl novoštitné rodině Bořanovských udělen: Bořanovští ne jsou ani v nobilitačním soupise Schimonově, v. Doerrově, v. Frankově a ani v Králově.

Stáří rodu a erbů Bořanovských z Bytýšky je však jen jednou ze závažných otázek, které jsou s dějinami Bořanovských spjaty a pro které si zaslouží naši mimořádné pozornosti mimo pořadí jiných rodů, s nimiž vejde jednou do našeho atlasu českých a moravských rodů, zatím jen nesměle anoncovaného. 2) Bořanovští totiž především představují typický rod pražského patriciátu, který patrně využil situace okolo smlouvy svatováclavské z roku 1507 a pronikl mezi rytířskou českou šlechtu. Osobil si přitom šlechtický znak typický svou sličností a jednoduchostí pro období před explozí pestrých a složitých znaků našeho 16. století. Druhým charakteristickým rysem Bořanovských je jejich zmizení z jeviště dějin v desítiletí po Bílé Hoře, umožňující trojí výklad: vymření po meči, zchudnutí a emigraci. Třetí otázka, spojená s dějinami Bořanovských je způsob, jak se prvním z rodu podařilo získat feudální zemský statek a vytvořit z něho nový český, předtím neexistující velkostatek Bořanovice, zvětšený pak o přikoupené Pakoměřice u Prahy. Čtvrtým zajímavým problémem dějin Bořanovských je návrat jedné linie do měšťanského stavu a její zchlápění provozováním konvářského řemesla v Kutné Hoře a v Praze. Neméně zajímavým je další pátý problém genealogie Bořanovských, kteří se na závěru své existence dostali do příbuzenských kontaktů se starými panskými rody pánů z Valdštejna a pánů Sezimů z Ústí a sáhli, i když potomky po přeslici, po valdštejnském Hostinném a usadili se v Ústku. Tři poslední otázky, které musí řešit historioграф Bořanovských, je vysoká funkce hejtmána komorního velkostatku Chlumce nad Cidlinou, kterou zastával téměř dvě desetiletí Zikmund Bořanovský, autorství spisu "Mathesis bohemica" Vavřince Bořanovského a autorství paměti již zmíněného Zikmunda Bořanovského. Datace jejich erbů a o sm dalších problémů mohou vyřešit jen speciální studie opřené o dobré prameny a o znalost analogických, genealogických a heraldických témat. Případ a příklad rodu Bořanovských z Bytýšky je typický pro ty rody, které nezauly české genealogy a heraldiky, které se nezaslouženě ocitly na periferii české genealogie a heraldiky a které proto připraví autorům statí o nich, pro zamýšlený atlas našich rodů, nesnadný úkol objevit v celé šíři jejich dějiny, objasnit jejich roli v českých dějinách a doplnit mezerovité znalosti o jejich erbů a o jejich rodovém vývoji až do vymření. Toto shrnutí našich vědomostí o Bořanovských z Bytýšky má jen funkci obdobnou planýrování terénu staveniště před zahájením stavby.

Největšími soubory informací o jednotlivých členech rodu Bořanovských z Bytýšky nebo pražských měšťanů, napodobujících místo příjmení predikát a jmenující se "z Bytýšky" jsou několikařádkové statě A. Sedláčka: starší si daleko více všímá konvářů Bořanovských 3) a novější naopak jen osvětluje vlastnické vztahy k jejich statkům Bořanovice a Pakoměřice. 4) Je nutné, ale velmi nesnadné, odvážné a předčasné shrnout dosavadní znalosti české genealogie o Bořanovských do rodokmenu, který má umožnit orientaci a zjednodušit označování vztahů 15 Bořanovských: jejich číselné poziční označení je voleno logicky a liší se tedy od označení mechanického podle generací. Podle rodového schématu je v textu před křestním jménem uváděno toto číslo z rodokmenu pro vyloučení záměny, pro jednoduchost a pro snazší orientaci.

Rodokmen Bořanovských z Bytýšky 1451 - 1630

(Pozičním číslováním v rodokmenu odpovídají čísla u členů rodu Bořanovských v textu)

Tři generace pražských měšťanů z Bytýšky 1. Petr, 2. Zikmund, a 3. Václav neužívali dosud příjmení Bořanovský a psali svá jména důsledně "z Bytýšky", "de Byteska" a podobně. K osobě 1. Petra je zachována jediná zmínka o jeho vdově Dorotě v málořikající peněžní transakci k roku 1451. 5) Staroměstský měšťan Zikmund z Bytýšky užíval zpřesňující označení "od oslů" podle domovního znamení svého domu a titul "slovutný" ve dvou nejvýznamnějších dokladech: r. 1460 jako svědek Matěje Loudy z Chlumu na zakládací listině jeho koleje 6) a 26. 12. 1462 ve své závěti. 7) Při ustavení nové staroměstské rady roku 1458 byl uveden mezi konšely na 6. místě s oběma tak mimořádnými predikáty jako "Zikmund z Bytýšky a od oslů" 8). Nejstarší zmínku o něm z roku 1452 zahrnul J. Teige pod dějiny domu čp. 461 a v Melantrichově ulici a je z ní zřejmé, že dům u oslů vyzeňil s Martou, vdovou po staroměstském měšťanovi a konšelo vi Antonišovi od oslů. 9) Ze zmíněné závěti je přesně známo jmění manželů Zikmunda z Bytýšky a Marty Antonišovy: dům u oslů, druhý dům u pěti korun též v Melantrichově uli-

ci (čp. 465); třetí dům na Mústku, dvě velké vinice, poplužní dvůr Košře a pohledávka za odprodáný statek a ves Hovorčovice ve výši 230 kop. Celý tento majetek odkázal manželce Martě a ta jej již jako vdova ve své závěti 17. 2. 1463 vcelku převedla na ženatého syna Václava. 10) Tím však končí přesné a jasné informace a genealogovi k osobě 3. Václava z Bytýšky zbývají jen dohady a otázky: pro generační sled a synovské vztahy totiž chybí výslovné pramenné podklady a naopak se spíše zdá, že Zikmund z Bytýšky děti neměl a že Václav je jeho pastorním synem a že tedy v Praze žila ještě jiná rodina Bytýšků.

Ve skutečnosti tedy začíná generační sled a rodokmen Bořanovských z Bytýšky až 4. Vavřincem. A. Sedláček jej uvedl do souvislosti s prvním Bytýškem z roku 1451, připomenutým v Praze a poprvé v roce 1513 zjistil jeho vztah ke vsi Bořanovice, 11) před husitskými válkami patřící klášteru benediktinek u sv. Jiří na pražském hradě a pak sekularizací přetvořenou na samostatný statek. Vavřinec se proto začal psát Bořanovským z Bytýšky, získal postupně se svými syny 1543 a 1547 obě polovice vladyckého statku Pakoměřice 12) a spolu s měšťanským majetkem tak soustředil pozoruhodné jmění. Tento majetkový komplex jej však vcelku nepřežil dlouho, protože čtyři dospělí synové 8. Tomáš, 5. Václav, 7. Jan a 13. Smil si majetek rozdělili. Soudě podle toho, že roku 1557 drží Pakoměřice společně jako nedílnou jeho nejstarší a nejmladší synové 13), lze soudit na lineární dělení obou částí pozůstalosti, statku Bořanovice a statku Pakoměřice vždy společně dvěma synům, protože na čtvrtiny celý majetek zemřelého Vavřince Bořanovského pro nevelký rozsah nebyl schopen dělení. Nejstarší zpráva o velikosti statku Bořanovice je z roku 1603 a tehdy jeho majitel Rudolf z Lidlova přiznával k berni jen 8 poddaných a rozsáhlejší režijní ekonomii. 14) Za předpokladu, že pakoměřický a bořanovický díl byly stejné, byli synové 4. Vavřince Bořanovského pány necelé dvacátky poddaných a vlastnily dvou dvorů, dvou ovčínů a jiných objektů a jejich společný majetek okolo roku 1550 tedy patřil do kategorie středních či chudších rytířských velkostatků. Jak se stalo, že bratři 8. Tomáš a 13. Smil ve zmíněném berním ocenění roku 1557 přiznali tak nízkou cenu svého dědictví po otci (800 kop grošů českých) a žádné poddané, nelze dobře zodpovědět. Nejspíše jde o přehnané, i když pravdě blízké vyjádření skutečnosti, že někdejší majetek rodu Bořanovských v Pakoměřicích a v Bořanovicích po rozdělení mezi čtyři syny byl nízký. Zda rodina udržela ještě majetek v Praze a v jakém rozsahu, nelze se ani dohadovat. I když 4. Vavřinec Bořanovský z Bytýšky vyvedl svůj rod z městského prostředí pouze do nižších vrstev rytířských, zakoupením dvou poddanských vsí v přípražském regionu s největší popřívávkou po šlechtických státcích dosáhl maxima svých možností. Je jinou historií, že jeho čtyři synové se s tím spokojili a že žádný neučinil nic proto, aby zděděl svou čtvrtinu otcova majetku podle otce vzoru dále zvětšili.

Ustrnutí ekonomického vývoje rodu Bořanovských po roce 1550 je nesnadno zjistit a objasnit, protože navíc chybí genealogické údaje, které by bez pochyb určily, kolik a jaké syny měli Tomáš, Václav, Jan starší a Smil Bořanovští. Do rodokmenu jsou převzaty údaje A. Sedláčka, který má dědice Bořanovic 6. Jana mladšího za syna 5. Václavova a oba dědice Pakoměřice 10. Zikmunda a 9. Smila za syny 8. Tomáše: zařazení 14. Vavřince jako syna 13. Smilova a vnuka 4. Vavřincova je zcela bez opory. Ani A. Sedláček nezjistil majitelské poměry na statku Bořanovice mezi 1576 a 1609, kdy 6. Jan ml. dožil a kdy na Bořanovice přišel jako kupec či zeť Rudolf z Lidlova. Bez problému nezůstala genealogická a ekonomická situace v bořanovské primogenituře po smrti 8. Tomáše,

i když A. Sedláček předpokládá hladký majetkový přechod Pakoměřic na jeho dva syny 10. Zikmunda a 9. Smila. Potíž je totiž v tom, že v únoru 1596 si vyžadoval Zikmund Bořanovský dovolenou, aby se mohl účastnit svatby "strejce mého vlastního, kderéhož jediného mám" křesťným jménem neuvedeného? 15) zato je v žádosti uvedeno jméno nevěsty Mandaleny Benedové. A Mandalena Benedová z Nečtin je skutečně roku 1611 manželkou Smila Bořanovského z Bytýšky na Pakoměřicích 16)

Protože tedy roku 1596 si sotva v závažné písemnosti 10. Zikmund mohl splést svého bratra a svého synovce a protože ani ostatně časové odhady narození bratrů 10. Zikmunda a 9. Smila 1545 a 1550 nejsou v souladu s jejich životními údaji (10. Zikmund by nastupoval jako hejtman až 41letý a děti by měl ještě 60letý a 9. Smil by se ženil 46letý), nezbyvá než zpochybnit rodové schema vpředu sestavené a vsunout do něho jiného ještě Smila, snad syna 9. Smila, dědice Pakoměřic a synovce chlumeckého hejtmana Zikmunda. Tento mladý Smil Bořanovský z Bytýšky udržel Pakoměřice do smrti, na jaře roku 1611 si na Pakoměřice k zaprotokolování své majetkové dispozice povolal z Prahy deskové úředníky a zajistil na Pakoměřicích své manželce Mandaleně z Nečtin částku 6500 kop míš. jako přednostní pohledávku. Smilova hypotéka byla do zemských desk zapsána až po 4 letech, kdy buď teprve Smil Bořanovský ze mřel nebo kdy bylo třeba řešit otázku, kdo je dědicem Pakoměřic: tuto otázku Smil ve svém diktovaném pořízení na pakoměřické tvrzi neřešil 17). Stranou mohl takové důležité dědické prohlášení nechati jen ten šlechtický držitel majetku na zemském právu, který nebyl jeho držitelem neomezeným a který měl spoludědice v nedílném bratru nebo strýci. A protože jako Smilovi dědici 1616 vystupují oba synové 10. Zikmunda Bořanovského 11. Jetřich a 12. Albrecht bez testamentárního titulu, je zřejmé, že 10. Zikmund Bořanovský byl neoddělený spoludědic Pakoměřic a jeho synovec Smil mohl 1611 jen své Pakoměřice zatížit vysokou hypotékou ve prospěch své manželky, ale nemohl Pakoměřice odkázat ani prodat bez vůle bratrů 11. Jetřicha a 12. Albrechta Bořanovských, kteří po něm jako po bezdětném bratranci Pakoměřice do téměř poloviny hodnoty zadlužené i bez závěti dědili jako jediní dědici 8. Tomáše Bořanovského z Bytýšky ex lege.

Chudoba, malost a nedělitelnost statku Pakoměřic určily životní dráhu 10. Zikmunda Bořanovského z Bytýšky, který nemohl získat právníké vzdělání a placené místo u dvora nebo v některém ze zemských úřadů a ani se nemohl či nehodlal těsnit s bratrovou rodinou na tvrzi v Pakoměřicích. Ze čtyř cest málomajetných či nemajetných šlechticů své doby si nevybral ani snatek s bohatou dědičkou, ani snatek s šlechtickou starší vdovou ani vojenskou službu a stal se panským úředníkem na jednom ze stovek českých rozsáhlých velkostatků, kde bylo třeba hejtmana, ovládajícího jak zemědělskou výrobu, tak i správu a poddanské soudnictví. Po smrti hejtmana Jiřího Vančury z Řehnic na komorním velkostatku Chlumec nad Cidlinou roku 1587 zaujal jeho místo a na chlumeckém zámku zůstal až do své smrti roku 1608, i když ihned po nástupu kritizoval ve své zprávě jeho špatný stavební stav. 18) Z jeho hejtmanské funkce se zachovala řada písemných zpráv hejtmana Bořanovského, zasílaných do Prahy prezidentovi a radám české komory obrážející pestrou problematiku řízení jednoho z největších a nejbohatších komorních velkostatků. 19) Nejnesnadnějším úkolem hejtmana Bořanovského, který se hlavně zpočátku 1590 a 1591 popisoval jako majitel Pakoměřic (na Pakoměřicích), bylo vyhnouti se sporům s chlumeckým forstmistrem, který mu služebně nepodléhal a spravoval chlumecké komorní lesy a s nímž vlivem nevyjasněné kompetence docházelo trvale k rozmiškám a ke spo-

Znak rodu Bořanovských z Bytčovice
Kreslil Emil Konopásek

Smrt 10. Zikmunda Bořanovského přišla náhle, jednal právě s českou komorou o směnu svých Obědovic za statek Prasek u Nového Bydžova, připadlý na českého krále odúmrtí. Finanční situace rodiny byla velmi špatná, hned roku 1609 prodány proto Obědovice a vdova s oběma syny a oběma dcerami odešla na rodné Litoměřicko, odkud ještě jednou v listopadu 1610 uplatnila formou supliky zásluhy svého manžela - chlumeckého hejtmána Zikmunda Bořanovského, jeho náhlou smrt, šestičlennou rodinu a skutečnost, že přes dlouholetou hejtmanskou funkci nedostal od komory žádné finanční zvýhodnění. Důvod její supliky svědčí buď o žadatelčině bídě nebo vychytralosti: sdělovala komoře, že zemřela někdejší její služebná, poddaná chlumeckého panství, sloužící od mládí už léta u jejího zemřelého hejtmána a žádala, aby její dědický podíl na statku v Žehuni byl na ní, vdovu Bořanovskou a paní na statku Drahobuzi, převeden. 22) Z účetního hlediska proti udělení dědického podílu nebylo námitek a tak kromě dlouholetých služeb získala vdova Bořanovská několik desítek kop jako dědička své služky.

Zikmund Bořanovský zanechal dva syny, kteří roku 1615 zdědili jako již jediní Bořanovští a nápadníci primogeniturního statku po bratřancí Smilovi jeho Pakoměřice. Proplátili jistě z inkasované tržové ceny finanční nároky vdovy a statek prodali Kryštofovi Slavatovi z Chlumu a Košumberku 23) a stali se tak roku 1616 šlechtickými bezzemky, žijícími z hotových peněz, jak jim zbyly po prodeji Obědovic a Pakoměřic a po výplatě věn jejich dvou sester: Markyta, starší dcera 10. Zikmunda Bořanovského z druhého manželství se provdala za

rům. Ani s pražskou komorou nebyl jeho styk bez výhrad: ohražoval se proti omezování své kompetence a marně prosil své pražské nadřízené 1. 8. 1592, aby směl na rodných Pakoměřicích dohlédnout na žně. Tak se Zikmund Bořanovský nedočkal přeložení na jiné výhodnější a výnosnější hejtmanství a ani patrně finančního ocenění. Teprve roku 1603 nahospodařil tolik, aby rodině zakoupil rytířský statek Obědovice mezi Hradcem Králové a Chlumcem se 7 poddanými, dvorem a ovčínem. 20) Tento statek Obědovice a dědické nápadní právo na dědovy Pakoměřice byly jedinými aktivy jeho rodiny, když koncem roku 1608 zemřel; tehdy proto jeho vdova Anna Dubanská z Duban jménem svých 4 dětí a dvou dětí z prvního manželství Zikmunda Bořanovského usilovně žádala komoru o urychlené finanční urovnání jeho hejtmanského platu. 21)

Jana Smrčku z Mnichu a po jeho smrti za Šmuhaře z Rochova a její mladší sestra Dorota za Václava Čachovského ze Svémyslic. Jejich matka Anna Bořanovská z Duban se svou rodinou ještě roku 1628 získala odkaz 5000 kop gr. míš. od Alžběty Sezimové z Bytýšky 24), jejího propčení se však nedožila ani matka, ani synové a poslední zbylí člen rodiny Bořanovských, Markyta Šmuhařová v únoru 1645 se snaží získat alespoň jeho část. 25) Obdobným odkazem získala roku 1625 matka Anna Dubanská pro sebe a pro své děti nárok na část velkostatku Hostinné, a toto dědictví se ukázalo daleko nejreálnější. Poslední člen rodu Bořanovských po přeslici, dědic Zikmunda Bořanovského a Anny Dubanské, nejmladší dcera Dorota Smrčková a pak Šmuhařová totiž získala statek Horní Čermnou u Hostinného a uchovala ji synům Jiříkovi Jindřichovi a Václavovi Silvestrovi Smrčkům z Mnichu, kteří ji však r. 1662 prodali. 26) Protože Dorota Čachovská rozená Bořanovská usazená na dvorci u Jaroměře, neměla děti vůbec, 27) pokračoval rod Bořanovských po přeslici jen v rodu Smrčků. Oba synové 10. Zikmunda Bořanovského totiž zemřeli v rozmezí let 1621 - 30 neženatí.

Vyměření rytířského rodu Bořanovských z Bytýšky 11. Jetřichem a 12. Albrechtem po roce 1625 je dokumentováno jen sporými zprávami. Naposledy oba vystupují spolu roku 1616 při prodeji Pakoměřic a při výplatě 6500 kop své pakoměřické tetě 28), mladší Albrecht byl tehdy ještě nezletilý. Albrecht Bořanovský nežil již 31. 5. 1622, kdy jeho matka jedná o pohledávku svého zemřelého syna ve výši 200 kop. 29) Jeho díl na trhové ceně za Pakoměřice tak dědil starší Jetřich a vymáhal ji u Slavaty nekompromisně roku 1623 sám. 30) V opačném postavení dlužníka je Jetřich Bořanovský z Bytýšky, napomínáný 23. 9. 1622 o zaplacení 147 kop Jiříkovi Langovi z Langova, zmíněn v pramenech s důležitým dovětkem "v Ústku", vysvětlující místo pobytu a skrovné majetkové poměry v poddanském městečku přecházejícím jako konfiskát do rukou jezuitů. 31) Úplně naposledy jako žijící je Jetřich Bořanovský připomenut mezi 505 pokutovanými nemajetnými šlechtici, kteří byli obesláni roku 1629 aby složili peněžitou pokutu. 32) Ve všech dalších majetkových jednáních vystupují pak již jen jeho dvě sestry, Markyta Smrčková a Dorota Čachovská. Z rodiny neemigroval trvale pro náboženství po roce 1621 a 1628 nikdo, jen krátce z Jaroměře odešla za hranice Dorota Čachovská a po několika letech se vrátila. Vdova po Zikmundovi Bořanovském šla s protihabsburským odbojem a koupila si 1620 jeden církevní konfiskovaný statek od povstaleckých stavů, který pochopitelně po Bílé hoře musela vrátit kapitule v Litoměřicích. 33) Zda některý Bořanovský z měšťanské a konvářské linie žil v době Bílé Hory, nelze říci, dokud celá tato rodová linie nebude známa blížeji než z nepočtených zmínek Mikuláše Dačického k roku 1587 a 1598 i odjinud. 34)

Přes nepopíratelnou předčasnost tohoto shrnutí zpráv o rodovém vývoji a erbu Bořanovských z Bytýšky byla nastíněna nutná cesta genealogů a historiků k přesnému a úplnému vyličení osudů rodiny a erbovního znamení, které českým dějinám dlužíme. 35)

Poznámky

1. Vojtěch Král, Heraldika, str. 328
2. Jaroslav Honc, Možnosti a cíle české kvantitativní genealogie a heraldiky, Listy GHSP IV (1976), str. 14
3. A. Sedláček, Bořanovský z Bitíšky, Ottův slovník naučný
4. A. Sedláček, Hrady, zámky a tvrze v království českém XV, str. 258 - 9 a 277
5. Archiv český XXVIII, 667

6. Archiv český XXVIII, str. 217
7. Archiv český XXVI, str. 235
8. Archiv český XIV, str. 474
9. Josef Teige, Místopis Starého Města pražského I, str. 662.
10. Archiv český XXVI, str. 235
11. Hradý XV, 277
12. Hradý XV, 258
13. Otto Placht, Odhad majetku stavů království českého z r. 1557, str. 66
("Tomáš a Smil Bořanovští z Bytišti bratři nedílní 800 kop")
14. F. Marat, Soupis poplatnictva 14 krajův Království českého z r. 1603,
str. 39
15. Státní ústřední archiv, SM C 37/23
16. SÚA, DZ 137 F 11
17. tamtéž, intabulace ve čtvrtek po ochtábu Tří králů 1615
18. Hradý V, 286
19. SÚA, SM C 37/23
20. Hradý, V, 304
21. SÚA, SM B 173/6 (Oňedovice 20. listopadu 1608)
22. SÚA, SM B 174/4 (bez místa, úterý po Věech svatých 1610)
23. SÚA, DZ 190 M 28 a DZ 137 F 11 (juxta o splacení 6500 kop ze 1616
úterý po Janu Křtiteli)
24. SÚA, SM B 173/7 (suplika sester Markyty Šmuhařové a Doroty Čahovské
b.d., prez. 5.12.1641)
25. tamtéž, suplika Markyty Šmuhařové b.d., prez. 23.2.1645
26. Hradý V, 221 (prodej Čermná) a 216 (odkaz pro Maruši Smrčkovou)
27. A. Knapp, Zprávy o rodinách šlechtických v Jaroměři. Památky archeologic-
ké a místopisné, IX, 1871
28. SÚA, DZ 137 F 11, juxta
29. SÚA, SM B 173 (intervence z 31.5.1622)
30. SÚA, SM B 173/2 (intervence z 25.8.1623)
31. SÚA, SM B 173/1 (intervence z 23.9.1622 adresovaná na "Jetřicha
Bořanovského z Bytýšky a v městě Ouště")
32. T. Bílek, Konfiskace, str. 137 úvod
33. tamtéž, str. 30
34. M. Dačický, Paměti II, str. 22, 66, 67 a 76
35. Doplnil a redakčně upravil J. Honc

KOMPULSORIAL V PÍSEMNÉ AGENDĚ ČESKÉ KANCELÁŘE ROKU 1603

Jaroslav Honc

Naši předci měli málo příležitostí setkati se s písemnostmi, podepsanými svým králem českým. Nejspíše to byl některý z listů otevřených (Patentes, patent), erbovní listy a privilegia. Z otevřených listů české kanceláře mohl snadno i poddaný přijít do styku tehdy, když královský prokurátor potřeboval jeho svědectví při soudním jednání: prokurátor si vynutil jeho svědectví tím, že mu předložil královský list zvaný compulsorial. Nejvyšší kancléři čeští vystavovali pro královské-

ho prokurátora v Čechách i pro prokurátora na Moravě tento otevřený list, vypravený se všemi náležitostmi (oplatková státní pečeť, podpis krále pod začátkem posledního řádku, podpis místokancelře a podpis sekretáře) na papíru formátu dvoulistu s ozdobnou intitulační řádkou poměrně zřídka. Vždy podnětem k jeho vydání bylo vyžádání prokurátora, závažnost soudního sporu, předpokládaná přínosnost svědeckví pro vítězství ve sporu a časová tíseň. Kompulsorial obcházel ustanovení zemského práva o pohánění svědků, umožňoval operativní výběr svědka v krátkém termínu a vylučoval, že by svědek odmítl svědčit a neposlechnout králův příkaz. Byl určen příslušníkům šlechty, měšťanům i poddaným a pro svou konkrétní jednorázovou funkci ztratil písemný kompulsorial v ústním soudním jednání zemských soudů svou platnost ihned po skončení sporu a nebyl proto zájem na jeho archivování. Tato skutečnost založila zákonitě i malou pozornost a malý zájem, který ji věnovala jak právní historie, tak i diplomatika. 1)

Královský prokurátor pro moravské markrabství Jakub starší Vojsko z Bogdunčovic vedl na místě krále v letech 1602 - 3 na brněnském a olomouckém zemském soudu s Janem Pačlavským a s poručníky statků a děti Pavla Katarýna. Shromáždil po celoroční korespondenci s českou kanceláří v Praze konečně potřebné doklady (písemná svědeckví, výpisy z desk zemských a pod.) a hodlal na soudu svatohuhutském v Brně 1603 obě pře uzavřít. Pro případ, že by se vyskytly ještě další svědci královy strany proti Pačlavskému a Katarýnovi, dal si českou kanceláří vystavit tento kompulsorial: 2)

Praha, 30. srpna 1603
Rudolf II. vydává kompulsorial
prokurátorovi J. Vojskovi k vedení
sporu ve věci poručníků P. Katarýna a
J. Pačlavského na soudu v Brně.
čes., pap., pozastavený čistopis
SUA, MR 4658, fol. 28

Rudolf druhý z Boží milosti volený římský císař, po všechny časy rozmnožitel říše a uherský, český, dalmatský, charvatský král, arcikníže rakouské, markrabě moravské, lucemburské a slezské kníže a lužické markrabě vysoce důstojnému knížeti, urozeným, velebným, statečným, slovutným a opatrným pánům, prelátům, rytířům, vladkám a městům i jiným všem obyvatelům a poddaným našim markrabství našeho moravského, věrným milým milost naši císařskou a všecko dobré vzkazujem. Věrní milí ! Oznámil jest nám statečný Jakub starší Vojsko z Bogdunčovic na Veselí a Količíně, prokurátor náš markrabství moravského, věrný milý, že by proti poručníkům statků někdy Pavla Katarýna k příštému soudu brněnskému svatohuhutskému, tolikéž k roku proti Janovi Pačlovskému svědomí ku potřebě naší potřeboval, nás v tom za milostivé opatření a list tento náš otevřený poníženež prosíce. I poněvadž se tu interese našeho dotýče, znajíc prosbu jeho slušnou býti, Vám všem vůbec i jednomu každému zvláště porouchíme, abyste dotčenému prokurátoru našemu proti týmž poručníkům a Pačlovskému svědomí čehož vpravdě povědomí jste a jakž od něho spraveni budete podle pořádku bez odporosti vydali, lidi poddané i služebníky své k vydání svědomí postavili tak, aby on v potřebách našich v ničemž obmeškán nebyl. Na to m jistou a milostivou vůli naši císařskou naplníte. Dán na Hradě našem Pražském v sobotu po svatém Bartoloměji léta etc šestistého třetího a království našich římského dvacátého osmého, uherského 31 a českého 28.

ZNAMENÍ RYCHTÁŘE NA KONI NA RYCHTÁŘSKÝCH PEČETÍCH

Karel Liška

K městům, která do pečetního obrazu svých rychtářů ani nerecipovala část svých městských znaků, 1) ani nepoužila obraz pěší postavy rychtáře 2), ale volila honosnější obraz rychtáře na koni, patří Staré Město pražské, Nové Město pražské, Český Brod, Žatec, Turnov, Nový Knín, Načeradec, Březnice a Kralovice. Jejich rychtářská pečeť vyjadřuje ještě přesněji váhu rychtářovy funkce, danou jeho soudní a trestní pravomocí, vlastní kanceláří, imunitou rychtářovy osoby a těsným vztahem k městské radě, již byl rychtář podřízen. Po heraldické stránce jsou zajíma vé rychtářské pečeti měst Březnice a Kralovice.

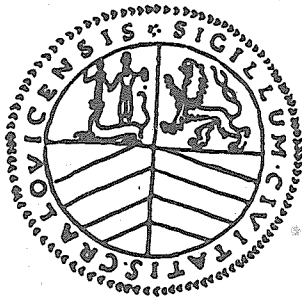
Březnice obdržela znak asi v druhé čtvrtině XV. století: objevuje se na nejstarší pečetě s letopočtem 1441. Znak (obr. 1) tvoří stříbrný štít se dvěma proti sobě vzepjatými černými orlicemi, se zlatými korunkami a rozpjatými křídly; mezi sebou drží v zobáčích vavřínový věnec, pod nímž je štítek pětkrát stříbročerveně dělený (rodový erb Zmrzlíků ze Svojšína). Na březnické rychtářské pečetě (obr. 2) je ve štítu obraz rychtáře na koni, držícího ve zdvižené pravici rychtářské právo.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

Obr. 4

Městu Kralovicím udělil městský znak v r. 1547 (obr. 3) císař Ferdinand I. na prosbu Floriána Gryspeka z Gryspachu: "... jmenovitě štít na tré rozdělený, v předním vrchním poli modré neb lazourové barvy po pravé straně obraz sv. panny Doroty, majíce na hlavě korunu zlatou, kterážto v pravé ruce drží dětátko nahé, majíce v rudičce ratolest s růží a v levé ruce košíček s růží, obojí stojíce na lvu bílém: v druhém červeném poli po levé straně týž lev bílý vzhůru stojící s dvojnásobným ocasem, kteréhožto erbu dotčení Kralovičtí v pečetích svých, jednoho pole ve větší, druhého v menší jsou od staršádna až posavad užívali a pod tím pole rozdělený s pěti štrychy zlaté neb žluté a druhé štrychy modré neb lazourové barvy proti sobě pošikem se potýkajíce...". Na pečeti kralovic-kých rychtářů je opět rychtář na koni, držící ve zdvižené pravici tasený meč (obr. 4).

Poznámky:

1. Karel Liška, O rychtářských pečetích. Listy GHSP 1975, č. 12, str. 23 (Horaždovice, Libava, Nové město nad Metují aj.)
2. Karel Liška, O rychtářských pečetích, Listy GHSP IV (1976), 86-87 (Čelákovice, Kopidlno aj.).

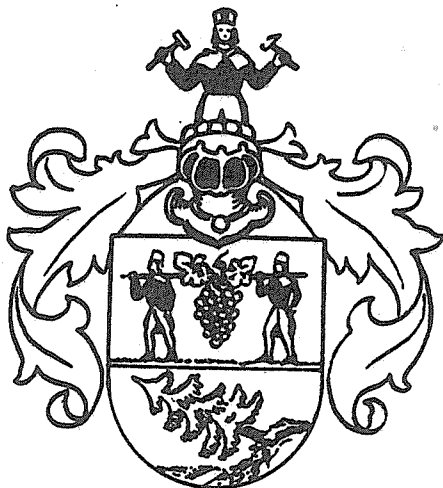
Spectatum veniunt, veniunt spectentur ut ipsae

Ovidius: Ars amandi

Znak hornického města Vejprty

Karel Liška

Dnes užívaný a obecně známý znak (obr. 1) tvoří dělený štít, v jehož horní stříbrné polovině jsou dva horníci, vpravo za sebou kráčejíci a nesoucí mezi sebou na tyči zavěšený zlatý vinný hrozen se zelenými listy. V spodní modré polovině je vyvrácená a vpravo nakloněná jedle, pod jejímiž kořeny v zelené půdě je hrouda stříbra (podle staré pověsti bylo pod vyvrácenou jedlí nalezeno stříbro a tento nálezkem znamenal začátek rozsáhlé těžby stříbrné rudy a také vznik hornické osady.) Zmíněný znak se však objevuje až koncem XVIII. století a vznikl pravděpodobně spojením pečetních znamení na dvou městských pečetích z téže doby (obr. 2 a 3). Původní znak (obr. 4) byl dělený štít, v jehož horní zlaté polovině vyrůstá postava horníka, držícího ve zdvižené pravici kladívko a v levici stříbrný hrozen vína se zelenými listy; v spodní modré polovině jsou zkřížená hornická kladívka. Tento znak udělil městu (jež bylo v r. 1607 povýšeno císařem Rudolfem II. na svobodné horní město) císař Matyáš dne 8. VIII. 1617. Stejný znak vidíme i na pečeti (obr. č. 5) z téže doby. Oba znaky byly ozdobeny přilbami, příkrývadly a klenotem, horníkem, držícím ve zdvižených rukou mlátek a želízko.

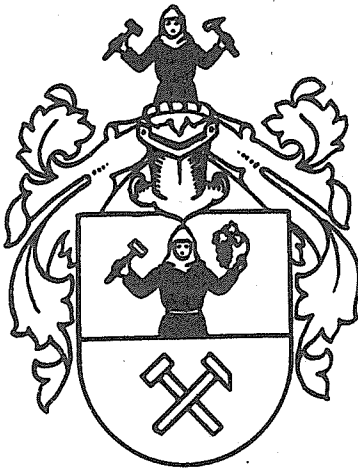
Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

Obr. 4

Obr. 5

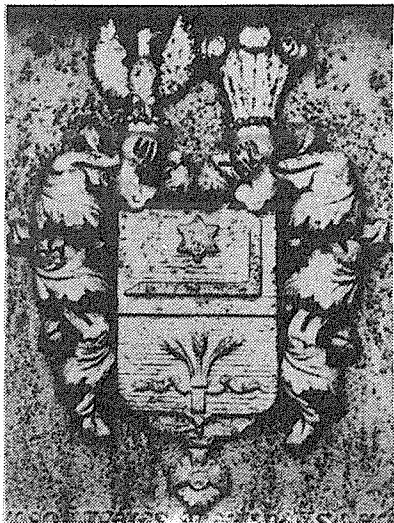

ZNAK A HROB FRANTIŠKA JOSEFA RYTÍŘE GERSTNERA

Karel Samšiňák

Pozornost, kterou životu a dílu F. J. ryt. Gerstnera věnovali čeští i němečtí historici a naši odborníci pro dějiny techniky od prvního Bolzanova životopisu dodnes 1) není nahodilá. Syn prostého řemenáře v Chomutově (nar. 23. 2. 1756), na pražské universitě žák matematika a českého vlastence Stanislava Vydry, po inženýrských zkouškách 1779 působící dva roky ve dvorské aboliční komisi při parcelování dvorů a při přeměně robot na peněžní dávky na komorních a jiných velkostatech, ale nakonec profesor matematiky na universitě v Praze od 1789, zakladatel samostatného polytechnického ústavu v Praze (přímý předchůdce našeho Vysokého učení technického) roku 1801 a přední odborník, propagátor železnic, sítě průplavů a začínající průmyslové revoluce (zemř. 7. 6. 1832) se dožil uznání a poct ještě za svého života.

F. J. Gerstner byl roku 1808 jedním z prvních, kteří byli dekorováni Leopoldovým řádem již těsně po jeho založení. Udělení řádu bylo spojeno s možností nobilitace, kterou Gerstner využil a byl roku 1810 císařem Františkem I. povýšen do rytířského stavu. Do české heraldiky vešel F. J. ryt. Gerstner výběrem svého člechtického znaku, který symbolizuje jeho technický i zemědělský zájem. Podoba Gerstnerova znaku se nám zachovala na jeho náhrobní desce na hřbitově v Mladějově u Sobotky (F. J. Gerstner tu zemřel u své dcery G. Pabstmannové) dokonalého provedení v litině (obr. 1) s latinským nápisem a s čtyřverším, popisujícím zájem zesnulého: autorem čtyřverší byl prof. Václav Svoboda z Prahy. 2) Gerstnerovým znakem byl modrý štít napříč dělený úzkým zlatým břevnem, v jehož horní části je zlatá šesticípá hvězda nad zlatou úhelnicí a ve spodní části tři obilné klasy svázané stužkou. V klenotu jeho znaku byly dvě mřížkové přílby s korunkami a s vlevo hledící černou rozkřídlenou orlicí na pravé přílbě a s tře-

Znak na Gerstnerově náhrobní desce.

mi pravděpodobně modrozlatými pavími pery na levé přilbě: příkrývadla jsou modrozlatá. Ke štítu byl dole přivěšen Leopoldův řád. Shodný znak užíval na svých ex-librisech jeho syn František Antonín ryt. Gerstner (nar. 1795, zemř. 1840).

F. J. ryt. Gerstner si pochopitelně svého Leopoldova řádu a znaku vážil, řád je proto patřičně zdůrazněn na známém portrétu od Berglera i na podobizně od Pahsinioho, přiložené k dílu Příručka mechaniky (tři díly, 1831 - 1834, Praha), kterou vydal a doplnil jeho syn. Také v úmrtním zápise mladějovské matriky jej neopomenuli uvést. 3) Sám řád zůstal v rodině Pabstmannovů v Mladějově a nyní je uložen v městském muzeu v Sobotce.

Hrob F. J. ryt. Gerstnera, opatřený při dvoustém výročí jeho narození bronzovou deskou a českým nápisem, měl své osudy. Osobnost Gerstnerova neunikla v roce 1932 pozornost a byl mu v Chomutově zřízen čestný hrob s tím, že jeho ostatky do něho z Mladějova budou po exhumaci převezeny. Jsou však určité pochybnosti, zda exhumace byla provedena adresně a spolehlivě. 4) Hrob se těší dodnes iniciativní pozornosti a péči mladějovských občanů.

Poznámky:

1. B. Bolzano, Leben F. J. Ritters von Gerstner, Praha 1837, Josef Smolík, Gerstner František Josef, Riegrův slovník naučný 3, 1863, str. 367-368, O. Hlouschek, Franz Josef Ritter von Gerstner, Hauptverein deutsch. Ing. in der Tschech. Republik, HDI - Mitteilungen 21 (11), 353-358 a Selbstbiographie Gerstners, tamtéž 254-259, A. Birk, Velká myšlenka. Osudy tvůrce první železnice na evropské pevnině, Praha 1944, J. Streit, F. J. Gerstner, Sběrka "Kdo je", Praha 1947, F. Kadeřávek - J. Pulkrábek, 250 let technických škol v Praze. Slavnostní sborník, Praha 1956 a Na prahu naší techniky. Sborník sestavený pracovníky Národního technického muzea k 250. výročí našeho technického školství, Praha 1957
2. J. G. Sommer, Das Königreich Böhmen statistisch topographisch dargestellt 1, boleslavský kraj, Praha 1834
3. Státní oblastní archiv, sbírka matrik, Mladějov, matrika zemř. F/64 s textem "Vysoce urozený pán František Josef rytíř z Gerstnerů, guberniální rada, rytíř z Leopoldského řádu, študoucí direktor a profesor stavovského technického ústavu v Praze"
4. F. Kadeřávek, Dvě místa odpočinku F. J. Gerstnera. Naše vlast 1956, 4, 39 a vzpomínky mladějovského hrobníka Josefa Bočka.

HENRIK FRANTZ - ZAJÍMAVÁ POSTAVA RYCHNOVA NAD KNĚŽNOU

Viktor Gentner

Jan Henrik (Jindřich) Frantz byl mimořádná a zřejmě svérázná postava v Rychnově nad Kněžnou již svým dožitým věkem 109 let, jak je uvedeno v jeho úmrtním zápise i dosvědčeno jím samým v jeho testamentu. Narozením spadá tedy do r. 1668. Podle matrik byla jeho manželkou (možná, že ne první) Markéta, jak dosvědčuje kmotrování již z roku 1737. Dětem mnoha rychnovských rodin kmotrovali oba manželé, mezi nimi i dětem Františka Adama a Alžběty Pel-

zelových, rodičů Fr. Martina Pelcla, kterému byl kmotrem právě Henrik Frantz. Markéta zemřela (stará 55 let, narozená tedy 1691) dne 24. 4. 1746.

Byl perníkářem (Lebzeltner) a preclikářem, váženým a zasloužilým členem cechu rychnovských pekařů a mlynářů, příbuzností se světskou mocí a církevními povoleními opatřený zkušený výrobce postního pečiva (Pfasterküchler). Byl volen do městské rady, kde prošel několika funkcemi (hlavně jako radní), a trvale se uplatňoval v městském životě. Zřejmě působily příznivě jeho příspěvky církevním organizacím, (v záležitosti odbytu postního pečiva) zvláště minoritům v Hradci Králové, kterým dokonce přislíbil 16. 11. 1770 odkaz 150 zl.

V Rychnově byl usedlý na domě tehdejšího pop. č. 56.

Po smrti manželky Markéty se vdovec Henrik Frantz oženil dne 4. 9. 1747 v Nebeské Rybné ve věku 79 let s 31letou Annou Eleonorou, dcerou rychnovského purkmistra Václava Peikra, vnučkou panského purkrabího Janá Chládká. Narodila se 11. 9. 1716 v Rychnově. Tím se stal současně švagrem lékárníka Josefa Mošnera, švagrem primátora Ant. Junka a příbuzným faráře Ignáce Peikra. Utvrdil tím svou pozici v kruhu vlivných politických vůdců Rychnova.

Jistě také reklamou jeho postního pečivu byl jeho nezdolně dlouhý věk, kdy ještě ve stáří 104 let hravě přežil (1772) mor v městě, a teprve 2. 5. 1777 se rozžehnal se světem, učiniv již 7. srpna 1776 vlastnoruční nezměnitelnou poslední vůli (viz liber testimonium), ve které zrušil příslib oněch 150 zl. veleváženým P.P. minoritům s vtipnou připomínkou, že jim za svého života již dal peněz dost.

Jeho život byl bezdětný, a proto přibližně v roce 1757 přijal za vlastní děvčátko - nalezenec, které bylo nazváno Anna. Aby se Henrik Frantz vyhnul odpovědnosti, že by se jeho žena dočkala ze strany adoptivní dcery nevědku, určil v závěti svou nejmilejší ženu Annu jediným a univerzálním dědicem za odměnu práce a starostí, které s ním měla při jeho tak vysokém věku, a aby nakonec sama si určila, co dceři připadne. A mezi odkazy různých obnosů uvádí opět vtipně, že 18 zl. odkazuje své přítelce Brigittě Bartové, které mu je dosud dlužna.

Když pak vdova Anna Frantzová zemřela na vodnatelnost 30. 7. 1789 ve stáří 74 let, odkázala zmíněné adopt. dceři Anně frantzovský dům se vším mobiliárním nábytkem a právem skladovat obilí ve stodole, kterou dědili Mošnerovic a Peikrovic. V závěti dává své adoptivní dceři nejllepší vysvědčení, když praví, za "její po všechn čas věrně a ochotně prokazovanou službu, též stále dobré chování".

Jak zvláštní osobou byl Henrik Frantz, svědčí jedna zajímavá okolnost. Bratr historika F. M. Pelcla byl dolnorakouským vládním radou a obdržel predikát (1804) "von Pelzel". Jeho snacha byla dcerou rakouské básničky Karoliny v. Greiner. A po této babičce zdědily spisovatelské nadání vídenské vnučky vl. rady v. Pelzel, Františka (1826 - 1904) a Marie (1830 - 1894). Naskýtá se otázka, proč volily tyto spisovatelky pseudonymy Henriette Frantz a Emma Frantz. Jsou zde dvě možnosti. Buď o prázdninách děvčata pobývala v Rychnově nad Kněžnou, kde v povědomí osoba perníkáře ještě žila, nebo se ve Vídní u Pelzelů hodně o něm vyprávělo jako o někom osobně výrazném. Je pravděpodobné, že pseudonym by nebyl volen dle osoby nesympatické, a je

nepravděpodobně, kdyby se taková osoba nedostala do některé z povídek nebo románek uvedených spisova telek. Bohužel v našich knihovnách jsou z jejich tvorby jen zlomky.

Poznámky:

1. Poslední vůle Jindřicha Frantze: StOA Zámorsk, PK Rychnov / Kn, inv. č. 30. zápis B1, f. 44, pv, 45, 45 pv. Dědičkou je manželka Anna
2. Přihlášení se k dědictví po Anně Frantzové: StOA Zámorsk
  - a) PK Rychnov nad Kněžnou, inv. č. 30 zápis D8 a inv. č. 74, f. 6: adopt. dc. Anna, provd. Kentnerová (Gentnerová)
  - b) PK Rychnov nad Kněžnou, inv. č. 74, f. 8 : sestra, provd. Mošnerová, zápis F9, resp. F10: siroťci Peigrovi
3. Ř.-k. matriky Rychnova nad Kněžnou
4. St. Dvořák, Rod F. M. Pelcla, českého buditele, Rychnov Kn., 1934; a další jeho díla.

SOUBOR ZNAKŮ SOVĚTSKÝCH MĚST

Viktor Palivec

Miluše Abrahamová: Historické znaky některých sovětských měst. Ročenka Lidé a země 1977, s. 96 - 102, 4 str. bar. příl. s 48 městskými znaky, 21, - Kčs.

Článek uvádí na rok 1977 ohlášený seriál historických znaků sovětských měst krátkým, ale výstižným přehledem vývoje heraldiky v carském Rusku. Zatímco ruská šlechta znaky v západoevropském pojetí neužívala, stát v letech 1672, 1722 a 1785 normativní cestou prosadil užívání znaků pro největší města, oblasti a později i pro menší města a újezdy. K prvnímu datu 1672, váže se sestavení Tituljarníku, kde poprvé bylo přísněji využito heraldických pravidel, ke druhému datu 1722 za vlády Petra Velikého, založení úřadu Geroldiia při senátu a konečně k roku 1785 za carevny Kateřiny, užívání městských znaků propájených a schválených vládou. V období 1917 - 1945 své někdejší znaky přestala sovětská města používat, ale nyní o ně opět roste silný zájem a ožívají. Autorka 48 znaků neblasonuje, jen připojuje stručný vývoj znaku a jeho symboliku. V referované stati došla až k písmenu P (Pskov), další znaky budou následovat v abecedním pokračování ve zmíněném magazínu.

Konfrontujeme-li autorkou uvedené znaky s některými staršími pracemi o ruské heraldice, a také jejich kresebné zobrazení, možno konstatovat, že plně odpovídají skutečnosti, především době jejich ustálení a novější stylizaci, často s přihlédnutím k dochovaným pečetím, poněvadž ze 16. a 17. století (Irkutsk, Jakutsk, Gorkij, Kazan, Kirov), některé ještě starší (Kyjev 12. stol.). Znamení jsou velmi symbolická a často připomínají určité historické události, jako např. znak Poltav symbolizuje slavnou bitvu a vítězství Ruska nad Švédy roku 1709 a to ve čtyřech zobrazených předmětech: zkrřížené meče, korouhev, strom a mochylový čtyřhran. Některé dotýkají se legend, např. u Moskvy, kde obraz sv. Jiří připomíná prý jeho hrdinský čin při osvobození carevny Ají ze spárů příšerného draka.

Největší, dosud ne zcela vyjasněný spor, bude asi u znamení znaku města Pskova. Zvíře, jež je tu na štítu zobrazeno, pochází ze psovských pečetí a mincí z 15. století, později i ve znaku, a nazývá se bars. Je to fantastické zvíře

bez jakýchkoliv výraznějších zoologických znaků, má čtyři silné nohy, chvostnatý ohon a dlouhé uši. Problém identifikace má svou historii. Původně je zvíře jmenováno bars, v listině z roku 1666 však nazýváno běžícím rysem, v roce sestavení Tituljarníku 1672 byl štít doplněn lidskou rukou vycházející z oblaku. V 18. století v oficiálním popisu pskovského znaku se opět mluví o barsu. Autorka upozorňuje, že nelze zvíře zaměňovat s dnešním výrazem slova bars, tj. pardál, ačkoliv kresba a popis H. G. Ströhma (Russisch-Europäische Wappenrolle, Jahrbuch her. Ges. Adler 12/1902, s. 163) jasně uvádí, že jde o kráčejičho zlatého leoparda, černě skvrnitého s červeným vyplazeným jazykem. Avšak na druhé straně nelze přehlédnout, že může jít i o ruský výraz borsoj, borsoj a možná zdivočelou formu psi, uvyklou na drsné klima severoruské přírody.

INFORMACE ČLENŮM, ZPRÁVY, ANOTACE.

ZÁPIS Z VALNÉ HROMADY GENEALOGICKÉ A HERALDICKÉ SPOLEČNOSTI V PRAZE

konané dne 16. března 1977 v Praze za účasti 147 členů GHSP.

Valné shromáždění zahájil a řídil v 17 hodin Ing. Vraný. Po uvítání přítomných a zahajovacím proslovu předal slovo předsedovi GHSP Dr. Honcovi, který přednesl souhrnnou zprávu o činnosti správního výboru za uplynulé správní období 1976/77.

Správní výbor GHSP plnil jednak své organizační průběžné úkoly, jednak úkoly dané programem přijatým na valné hromadě dne 18. 3. 1976, ale též úkoly nově vzniklé podle svých možností v personálním nezměněném složení, jak vzešel ze zmíněné valné hromady. Konal celkem 17 schůzí a prezenci kolem 76 %, předsednictvo se sešlo celkem 5krát a jednotlivé subkomise měly celkem 12 schůzek.

A. ČLENSKÁ ZÁKLADNA GHSP k 8. 3. 1977 podle zprávy matrikáře Vl. Peera

Během funkčního období přibylo k dosavadním 799 členům nově přijatých 214 členů, z nichž 6 jsou archivy a jiné instituce. Z nových 1208 členů bydlí v obvodu pobočky Ústí n. L. 17, v obvodu pob. Rychnov n. Kn. 17, z Prahy je 94 nových členů, 15 členů je z obvodu tří dříve existujících poboček a 56 členů z míst, kde pobočky nejsou. Dobrá práce poboček i v tomto směru plní dobře své poslání. Kladným rysem byla i propagační práce instruktorů 3 genealogických kurzů mezi pražskými frekventanty, kde se nárůst projevil nejvýrazněji.

Nárůst počtu našich členů v r. 1976 - 77 nebyl, jak ani jinak není možno, bez nemilosrdných korektur, jakými bylo úmrtí v našich řadách. I když jejich památce jsme věnovali místo v našem časopise, byla jim i při této příležitosti věnována tichá minutová vzpomínka. Naše řady opustili (v alfabetském pořadí bez titulů): Karel Hetteš z Prahy, Gracián Chaloupka z Brna, Antonín Chrast z Prahy, Vilém Jersák ze Sulejovic, Mirko Turek z Teplic, Jindřich Procházka z Prahy, Karel Rücker z Pardubic, František Sychra z Č. Třebové, Václav

Štěch ze Všenor a František Vávra ze Zbraslavi. K těmto ztrátám je třeba připojit ještě 10 případů odvolaného členství, 4 případy zaniklého členství pro neplacení příspěvků a 2 úmrtí z řad zahranič. partnerů s právem na výměnný odběr našeho časopisu.

Ke dni 8. 3. 1977 je tudíž počet našich řádných členů a institucí 987 + 16 = 1003. Do počtu není zahrnuto 16 nových přihlášek s matričními čísly 1111 až 1126, jejichž přijetí projedná příští správní výbor.

B. ROZSAH SPISOVÉ AGENDY V ROCE 1976 (podle zprávy jednatelky M. Glaserové)

Celkem bylo evidováno v podacím protokole 1042 dopisů, což představuje rekordní nárůst proti letům předcházejícím (v r. 1974 evidováno 298 dopisů, v r. 1975 již 749 dopisů).

Struktura došlých dopisů je tato: 269 objednávek, 233 přihlášek do kursů, 139 členských přihlášek, 87 dotazů a nabídek, 65 dotazů genealogických, 50 dotazů zájemců o členství, 38 urgencí a dotazů na časopis, 33 oznámených změn bydliště, 32 účtů a dodacích listů, 27 reklamací časopisu a publikací, 21 dopisů ve věci GHL, 20 dopisů od poboček, 15 poděkování a blahopřání, 13 heraldických dotazů.

Jednatelská agenda byla v tomto období zjednodušena tím, že správa pošty Praha - Smíchov přidělila společnosti pošt. příhrádku č. 71, jejímž provozem byla pověřena L. Huberová.

C. KNIHOVNÍ, ARCHIVNÍ A SKLADOVÁ AGENDA V R. 1976 - 77

Knihovna (vede Dr. Hošťálek) se dočkala většího nákupu a možností k získání většího počtu cenných publikací (např. Kolářovy Heraldiky, Menclové Hradů). Pro propagaci i zlepšení služby členům byl učiněn počátek sestavením autorského katalogu, který po jeho ukončení bude zveřejněn v GHL. V současné době obsahuje knihovna 523 titulů a čtenářská frekvence pokrývala 10 % všech knih, t. j. o polovinu více než v období předcházejícím.

Archiv GHSP byl zatím jen zhruba roztríděn na 4 skupiny: korespondence, právních dokumentů, účetní archiv, a redakční archiv. Roztrídění zahájil archivář Jan Wagner inventarizací materiálů.

Składy tiskopisů, časopisu a publikací vede vzorně Květoslav Rašín evidencí expedovaných zásilek, urgencí a dotazů o dotiscích a dalších publikací. Expedice Latínsko-českého slovníku je řízena odděleně Ing. Musilem.

D. FINANČNÍ VÝSLEDKY V ROCE 1976

Hospodaření správního výboru v r. 1976 (pokladní zpráva je samostatně uvedena dále) bylo podřízeno snaze vytvořit určitou finanční rezervu v roce 1977 pro případ, že by se uskutečnil tisk genealogické příručky, aniž by bylo nutné získávat prostředky na krytí účtu tiskárny subskribcí nebo pod.

Hospodaření a rozpočet byly vedeny v souladu s tímto zá-měrem díky tomu, že v řadách členů výboru i mimo ně, se našlo dosti obětavých pracovníků, kteří bezplatnou prací ušetřili společnosti značné částky na úsecích, kde potřeba výpomoci byla největší: psaní tisíců adres, balení, distribuce a vyskladňování publikací a časopisu, adjustace, technická a jazyková úprava rukopisů pro GHL,

příprava 4 kursů pro genealogy a heraldiky, odborné přednášky a lektorování těchto kursů, přepisy kartoték členů podle věcných skupin, ale i úklid a úprava klubovny. Při všech těchto pracích odpracovali M. Šebková, L. Huberová, Joh. Špičková, K. Rašín, K. Skle nář, R. Melichar, J. Vraný, V. Gentner, J. Sirotek, K. Bezděk, L. Procházka a řada dalších členů sta a sta hodin nadšené a obětavé práce, což se pochopitelně projevilo v aktivním výsledku hospodaření, a patří jim proto upřímné a srdečné poděkování.

C. STYK S POBOČKAMI GHSP

O práci našich poboček formou zpráv, programů činnosti a náborů na zájezdy jsou naši členové informováni průběžně v GH. Správní výbor GHSP hledá cesty a způsoby, jak kontakty mezi jednotlivými pobočkami a mezi ústředím v Praze nejen urychlit, ale především dostat na lepší úroveň. Jde však o úkol tak náročný, že bude třeba v příštím období nalézt zodpovědného a zkušeného funkcionáře nebo skupinu, která by požadavky poboček na pomoc při plnění jejich programu a plánu zajistila, a která by pomohla i při narůstajících problémech administrativních a účetních.

Obě nové pobočky GHSP pro okres Tábor a pro okres Rychnov n. Kn. o jejich činnosti jsou členové v GH informováni, si vytvořily příznivé prostředí pro svou činnost samy a naše pomoc se strany správního výboru byla jen rámcová a poradní.

D. GENEALOGICKÉ KURSY (podle zprávy jejich vedoucího R. Melichara)

O genealogických kursech i o pondělních schůzkách genealogů v klubovně GHSP podával průběžně dílčí zprávy jejich vedoucí a současně místopředseda Rudolf Melichar. Všechny 3 kurzy čtení starého písma pro rodopisce a kronikáře byly řádně organizačně připraveny a technicky se stále zdokonalovaly, čímž splnily na výtečnou svůj výukový, propagační a odborný cíl. První kurs byl zahájen 13. 4. 1976, druhý 14. 10. 1976, a třetí 20. 1. 1977. Všechny měly po osmi tříhodinových lekcích a po jedné exkurzi do archivu. Pro všech 140 frekventantů kursů i pro vedení archivu a širší veřejnost se tím GHSP prezentovala jako instituce schopná plnit významné výchovné a společenské poslání, zvyšovat znalosti zájemců o rodopis a vlastivědu, ulehčovat práci našich archivních studentů a plnit tak základní úkoly GHSP, dané v odstavci 4 stanov.

Kurzy měly moudře vyvážený poměr mezi praktickou částí (čtení starého písma od 12. až do 20. století) a mezi teoretickými přednáškami o genealogických pramenech, opíraly se o dobře zvolené ukázky starých listin a o publikaci Dr. Karla Beránka a daly vzniknout dobře sehranému základnímu kolektivu R. Melichara, L. Procházky, K. Sklenáře, V. Palivce, J. Honce, M. Wretzlové a dalších členů GHSP. Budoucnost jistě docení význam realizovaných genealogických kursů též v rámci obdoby a práce poboček, zejména pak v chystané publikaci 35 přednášek s titulem "Praktický kurs pro genealogy".

E. PONDĚLNÍ GENEALOGICKÉ SCHŮZKY A VEŘEJNÁ PŘEDNÁŠKA GHSP

Časový plán a témata přednášek na pondělních schůzkách genealogů v klubovně GHSP byly péčí jejich organizátora Rudolfa Melichara též průběžně oznamovány v GH. Bylo jich uskutečněno v uplynulém správním období celkem 19 a zúčastnilo se jich 522 posluchačů, když často klubovna jejich počtu nestačila.

Přednášející byli opět vybíráni jak z řad našich odborníků (dva archiváři: Šamberger a Psíková, dva numismatici: Šimek a Svobodová, a vojenský historik Frankenberger), tak z řad našich členů, jejichž pracovní tematika podle očekávání zaujala širší okruhy členů (Procházka, Ort, Šárková, Kovanda, Aleš, Vilém Nejedlý a Homoláč).

Novou užitečnou formou pro monotematické odborné přednášky s větší publicitou se ukázala společná akce GHSP se Společností přátel starožitností. Bez velkých finančních nákladů byla uskutečněna 16. 11. 1976 přednáška Dr. Honce na téma: "Genealogický omyl Bohuslava Balbína a rody Škorniců a Balbínů v Hradci Králové 1532 - 1688", kterou navštívili hojně i naši členové a která dokumentovala přínosnost genealogické analýsy a genealogie klasického vyprávěcího typu jako platné pomocné vědy historické, a místo GHSP při rozvoji naší genealogie.

F. HERALDICKÝ KURS 1976

První kurs pro heraldiky - začátečníky byl naší GHSP uskutečněn jako cyklus sedmi lekcí s 10 přednáškami ve dnech 27. 10. 1976 až 8. 12. t. r. a o jeho průběhu podal stručnou, ale vyčerpávající zprávu pro 5. číslo GHJ člen správního výboru Karel Heinz, který s výborovou subkomisí tento heraldický kurs připravil. Zúčastnilo se ho 36 zájemců, pro které byl přínosem, čímž jednak splnil metodické a propagační cíle, jednak umožnil pořadatelům kursu získat cenné zkušenosti pro další činnost.

Výborová subkomise ve složení K. Heinz, J. Sirotek a J. Jareš byla pověřena uspořádáním dalšího kursu v r. 1977.

G. STŘEDEČNÍ HERALDICKÉ SCHŮZKY A HERALD. PRACOVNÍ SKUPINY

Pro členy s heraldickými zájmy připravil člen výboru GHSP Karel Heinz s dalšími seriál přednášek a besed (první a třetí středu v měsíci) od ledna 1976. Sled středních heraldických besed a setkání byl po dobu pořádání herald. kursu přerušen, ale tematicky se obě akce výtečně doplňovaly. Organizátoři získali pro schůzky i řadu odborníků - heraldiků s významnými referáty (V. Palivec o symbolice, Jiří Čarek a K. Liška o městské heraldice, Dr. Zenger a d.) Významné zůstává, že byl tak učiněn počátek heraldických kontaktů na půdě GHSP.

Specifikum současné české heraldiky tkví především v její vysoké specializaci a tím i její vysoké odbornosti. Proto práci našich heraldiků vyhovují nevelké pracovní skupiny s vlastní tematikou. Obě skupiny existující v rámci GHSP (skupina pro herald. terminologii vedená M. Zárybnickým, a skupina pro databanku a atlas vedená Jiřím Jarešem a K. Heinzem) mají přesně vymezený program a jasný konformní postoj k české heraldice. Tím nedochází a nemůže dojít ke kolizi s pracovními týmy heraldiků mimo GHSP a jejich speciálními tématy. GHSP si proto pro právo ponechala spoluzodpovědnost za rozvoj české heraldiky, kterou jí stanovy společnosti ostatně jasně ukládají.

H. PUBLIKAČNÍ ČINNOST GHSP: Písmo našich listin a Latinsko-český slovník

Přislíbené publikace pro naše členy byly v roce 1976 realizovány. Jsou to: Dr. Karel Beránek: "Písmo našich listin a listů od 12. do 20. století" a Dr. Viktor Palivec - Dr. V. Elzníc: "Latinsko-český slovník genealogický". Jde o úče-

lové tisky pro potřebu našich členů, o které byl dlouho zájem. Lze očekávat a předpokládat, že zvýší odbornou úroveň našich členů, a že sehrají i svou roli jako součást české historické literatury.

Obě publikace zůstávají sice formálně mimo knižní trh, žádná z nich neprošla povolovacím řízením podle tiskového zákona, nejsou tedy součástí knižního bibliografického fondu, ale formou výměn a recenzních výtisků zajistíme i jejich anotaci v odborné literatuře. Ukazuje se, že snaha dát členům rychle a levně nejžádanější publikace a vyhnout se nesnadnému řazení do plánu některé tiskárny při poměrně malém nákladu, má svůj rub, zejména v kvalitě reprodukční techniky. Ale i tomu se bude možno v budoucnosti vyhnout.

CH. IV. ŘADA GENEALOGICKO-HERALDICKÝCH LISTŮ 1976

V uplynulém správním období doznalo vydávání Genealogicko-heraldických listů několik zásadních změn. Především byla číslem 12 na začátku roku 1976 uzavřena třetí řada GHl se samostatným číslováním stran jednotlivých čísel. Takové číslování stránek samostatně pro každé číslo vycházelo ze snahy, vyhnout se výtce, že GHl jsou vlastně časopisem podle tiskového zákona. Nová IV. řada GHl obsahuje 5 čísel, z nichž čtyři jsou již expedované, a páté, odevzdané tiskárně do výroby již 15. prosince 1976 spolu s dodatky str. 181 - 200 a s obsahem celé řady, bude patrně expedován v dubnu 1977, pro nesnáze tiskárny v Pardubicích.

Další změna se týkala funkce výborové subkomise pro práci s GHl, která nahradila dřívější redakční radu, a převzala zodpovědnost za číslo 3, 4, 5 této IV. řady z rukou dosavadního technického redaktora V. Gentnera. Výborová subkomise ve složení: V. Elznic, L. Procházka, V. Palivec a J. Honc (vedoucí subkomise) je doplněna jazykovým poradcem J. Sirotkem, a technickým poradcem V. Gentnerem, a vůči správnímu výboru odpovídá za včasnou přípravu jednotlivých čísel pro tiskárnu v sjednaných termínech.

Touto řadou končí tisk GHl v tiskárně 07 Pardubice n.p. Východočeské tiskárny.

I. TŘI NOVÉ PRACOVNÍ SKUPINY MIMO PLÁN

Během funkčního období 1976 vznikly z nadšení pro kolektivní práci v GHSP pro povzbuzení a prohloubení činnosti GHSP tři autorské kolektivy, které slibují v dohledné době odevzdat další dobrou práci.

1. Z realizovaných kursů pro genealogy byl přijat podnět na tisk genealogické příručky, jejíž náplň v 1. variantě již šestičlenný autorský kolektiv akceptoval a kterou do září t. r. ve formě rukopisu chce uskutečnit. Příručku pod názvem Praktický kurs pro genealogy mívá její autoři: R. Melichar, K. Sklenář, L. Procházka, V. Palivec, V. Elznic a J. Honc (a případně další) odevzdat bez nároku na honorář naší GHSP k vydání tiskem ještě v letošním roce, projde-li příručka povolovacím řízením, a najde-li se pro ni tiskárna.
2. V lednu t. r. vykrytalizovaly dřívější náměty na dokončení edice Berní ruly z roku 1654 a na pořízení osobního rejstříku k již vydaným jejím svazkům do formy ustavení autorského kolektivu v rámci GHSP, který by podle přijatých zásad rozepsal dosud vydané Berní ruly podle příjmení, a připravil nový knižní titul s předběžným pracovním zněním: Abecední seznam obyvatel Čech roku 1654. Autorský kolektiv se okolo R. Melichara a Al. Ryjáčka postupně vytvá-

ří, neboť se jedná o práci náročnou obrovského rozsahu.

3. Ze všech ohlášených témat kvantitativní genealogie a heraldiky se největší pozornost soustředila na první téma: Rekonstrukce rodin a historické demografie, byly publikovány první ukázky rekonstruovaných rodin, hledá se společná nová varianta rodinného listu a seskupují se první členové pracovní skupiny, která hodlá své vlastní materiály dát k dispozici a k publikaci. Zatím sem patří J. Vraný, V. Elznic, J. Bernard a K. Sklenář.

J. HERALDICKÉ MATERIÁLY; JEJICH VYDÁVÁNÍ

Myšlenka prostého reprintu HERALDIKY Vojtěcha Krále z Dobré Vody, diskutovaná již 2 roky, narazila na značné finanční, technické i právní nesnáze, a navíc byl ještě zpochybněn i sám původní záměr nekomentovaného reprintu s poukazem na to, že naše heraldická věda má za 3/4 století kvalitní publikace, které by začínající i pokročilí heraldici pro naprostý nedostatek základní herald. literatury měli mít k dispozici.

Heraldici GHSP proto připravují ediční plán na 15 titulů účelových publikací průměrného rozsahu pro členy GHSP, jejichž jádro by tvořily reprinty některých kapitol Královny Heraldiky i starších článků, doprovázené krátkými doplňujícími a vysvětlujícími texty. V 15 svazcích s pracovním názvem HERALDICKÉ MATERIÁLY by tak naši členové postupně dostali do rukou dobrou základnu a informace o jednotlivých herald. tématech (klenot, cechovní, znaky, štítonoši, církevní heraldika apod.).

Kompromis mezi požadavkem vydat moderní heraldickou příručku a mezi reprintem staré solidní příručky nese s sebou řadu problémů, ale naši heraldici díky šťastnému sepjetí odbornosti, smyslu pro realitu a zájmu o růst začínajících a mladých zájemců, mají předpoklady k tomu, aby se s nimi se ctí vyrovnali.

K. GENEALOGICKÉ A HERALDICKÉ LISTY

Nový správní výbor bude muset v nastávajícím správním období zodpovědně zajistit smluvně vydávání GHL v některé pražské tiskárně a postavit práci své redakční subkomise na solidní základy. Není pochyby, že i po zlepšení, která se budou realizovat, zbude dosti problémů různého druhu, zejména podílu heraldické tematiky, zásahů technického redaktora do náplně jednotlivých čísel, práva redakční subkomise na změnu textu a na doplnění předložených článků, zavedení korektur jednotlivých čísel podle odsouhlaseného rukopisu, což vše ve svém souhrnu představuje velký, i zodpovědný úkol.

L. RŮZNÉ

V uplynulém správním období se zcela neformálně a zčásti i mimo plán s využitím okamžité situace podařilo několik akcí, které ukazují akceschopnost a obětavost nejen členů výboru, ale i členů ostatních při hledání cest, jak zlepšit práci i prostředí GHSP. Tak byla jejich zásluhou upravena klubovna, její zařízení, cílevědomými požadavky na OPBH bylo docíleno úpravy vchodu a umývárny, na pošt. úřadě v Praze 5 byla získána poštovní přihrádka, a s velkým úsilím vyhotovena trojí nová členská kartotéka podle různých hledisek, díky kolektivu: J. Špičková, R. Melichar, K. Rašín, K. Sklenář a další.

Nad jiné pro další práci GHSP prospěšný se ukázal nákup adresovacího stroje typu ADREMA a 1500 adresních štítků.

Za zmínku stojí též neplánovaná akce propagaci cílů a myšlenek GHSP, ale též vysoké úrovně činnosti členské. Byla to televizní relace s další reprizou p. Karla Sklenáře. V seriálu vysílání Klubu pro mladé, redaktor čs. televize Dr. Otakar Štajf se na doporučení heraldika Dr. Pokorného dohodl na libretu 6 minutového interview s K. Sklenářem o jeho rodopisné práci, o poslání GHSP a o významu poznávání našich předků. Vysílání mělo velký ohlas a rádi jej tu kvitujeme.

M. NÁVRHY NA ČESTNÉ ČLENSTVÍ, DOPISUJÍCÍHO ČLENA A ČESTNÝCH UZNÁNÍ

V rámci GHSP i mimo ni byl vytvořen početný soubor aktivních dlouhodobých pracovníků a zájemců o rozvoj obou pomocných věd, české genealogie a heraldiky. GHSP podle znění článku 12 a 13 svých stanov může na valné hromadě na návrh předsedy, nebo správního výboru, nebo nejméně 10 členů GHSP jmenovat dopisujícím členem nebo čestným členem ty osoby, které se o rozvoj obou uvede-
ných pomocných věd zvláště zasloužili a přitom stále podporují zájmy GHSP a kteří se i jinak podílejí na našem programu. Pro přijetí návrhu na jmenování dopisujícího člena se požaduje podle stanov dvoutřetinová a čestného člena tří-
čtvrtinová většina členů na valné hromadě přítomných.

Valné hromadě se proto podle č. 13 stanov předkládá návrh na jmenování čestným členem Dr. Jiřího Čarka, někdejšího ředitele archivu hl. m. Prahy, a předsedy heraldické komise na Archivní správě min. vnitra, obětavého rádce a pomocníka na šich heraldiků a pilného a nezištného badatele v oboru dějin Pra-
hy, genealogie a heraldiky.

Za druhé se valné hromadě předkládá podle čl. 12 stanov návrh na jmenová-
ní dopisujícím členem GHSP Viléma Saitla, regionálního historika, pilného ge-
nealoga a autora obsáhlých seznamů příjmení v okresích Říčany a Jílové, publi-
kované v GHJ a v jejichž vydávání se pokračuje.

Měřítka pro hodnocení zásluh našich členů i nečlenů o rozvoj české genealo-
gie a heraldiky a pro poděkování za vykonanou práci jsou různá, ale všichni
hodnocení a vybrání pro udělení takového uznání by argumentovali jistě prostým
poukazem, že pro rozvoj a blaho HGSP pracují rádi, pokud jim schopnosti a sí-
ly postačují, bez nároku na odměnu či uznání. Podle rozhodnutí správního výbo-
ru z 8. března t. r. chceme přesto zhodnotit zásluhy aktivních členů GHSP for-
mou diplomů čestného uznání, a jestliže se tímto podává návrh na jejich udělení
12 členům z našeho středu, je to výsledek jistě správné úvahy o vděčnosti za od-
vedenou práci, a neformální oboustranný příslib pokračování ve vzájemné spolu-
práci. Jde o tyto členy v abecedním pořadí, bez titulů :

Václav Elznic	Ladislav Procházka
Viktor Gentner	Vilém Saitl
Karel Liška	Karel Sklenář
Rudolf Melichar	Jan Skutil
Viktor Palivec	Václav Svárovský
Vlastimil Peer	Marie Šebková
	František Šírl

Jejich dlouholetá činnost v jednotlivých výborech naší GHSP, ve správním
výboru i v časopise, trvajícím odborný a organizační přínos při nejrůznějších
příležitostech, publikacích a akcích GHSP a všestranná podpora uskutečňování
myšlenek a programu společnosti a jejich vysoký podíl na rozvoj české genealo-

gie a heraldiky je nám všem dobře znám. Dnešní valná hromada by vyslovením souhlasu s udělením čestných uznání důstojně ocenila jejich nezištnou práci.

Tím předseda GHSP ukončil souhrnnou zprávu o činnosti Genealogické a heraldické společnosti v Praze za správní období v roce 1976.

Řídící valné hromady Ing. Vraný dal hlasovati odděleně o všech třech návrzích, které byly schváleny tak, že při 1. návrhu se ze 146 přítomných zdržel hlasování 1, při 3. návrhu 3, a 2. návrh byl schválen jednomyslně.

N. ZPRÁVY POBOČEK

Za pobočku GHSP v Brně referoval podrobně Dr. Skutil. Své čestné uznání považuje za ocenění práce celé pobočky, která oslavuje své 5leté trvání a činnosti. Brněnský výbor bude moci podobným způsobem odměnit své zasloužilé pracovníky. Zpráva o činnosti pobočky byla zveřejněna ve 4. čísle GHL.

Přesto zástupce pobočky podrobně referoval o práci s členy, o činnosti výboru, členské základně a přednáškové činnosti. Kromě instruktáže o cestě do Krakov a vyzdvihl přednáškovou činnost Dr. Plichty (místopředsedy) o genealogii Ladislava Pohrobka a jeho smrti, a heraldické vyzdobě na Pernštejně, dále přednášku Dr. Chaloupky o sbírce pečetí Brna a jiných moravských měst a Dr. Honce úvahu o Katarinech z Kataru. Z vědeckých prací uvádí zejména studii pro GHL o genealogických vazbách a vzniku příjmení v Brně ve 14. století. Pobočka podnikla i řadu exkursí s velkým zájmem členů (několikadenní zájezd do Krakova, Žiliny, Bytče, Orav. Podzámku, do jižních Čech a Litoměřicka.) Vyslovuje dík jejich organizátoru Dr. Plichtovi.

V závěru nastínil Dr. Skutil plán další činnosti brněnské pobočky po stránce organizační, odborné a vědecké, jmenovitě studium městské heraldiky, se zájezdy do Znojma, Lomnice a Vel. Meziříčí, propagační činnost v širší veřejnosti atd. Kontakty s ústředím GHSP označuje za dobré.

O činnosti pobočky GHSP v Ústí nad Orlicí referoval její jednatel Jan Křivohlávek. Za uplynulé správní období měla pobočka 7 schůzek svého výboru s odbornými přednáškami, uspořádala zájezd do Zámrsku a na Landšperk, a založila vlastní Zpravodaj, jehož 1. číslo již vyšlo. Podniká akci k rozšíření členské základny i přes některé nepříznivé okolnosti vnější, které rozvoj brzdí. Velkou ztrátou pro pobočku bylo úmrtí Dr. Sychry, velkého znalce místního rodopisu, z jehož podnětu byl vyhotoven opis soupisu poddaných z panství Lanškroun.

V plánu činnosti na rok 1977 chystá pobočka návštěvu památníku Petra Jilemnického v Letohradě, členskou besedu v Domě kultury, 3 vlastivědné vycházky po hradech a zámcích okresu, zejména pak uskutečnění odborných přednášek o archivech v ČSR, jejich fondech a možnostech studia v nich, dále o základech heraldiky, o základech čtení starých písem, konečně o základech rodopisu, a jak dělat rodokmen. V tomto směru by byla vítána pomoc ústředí v Praze.

Jako dlouhodobý úkol si kladou v Ústí n. O. sociálně-genealog. studium významných osobností vlastního okresu a soupis jeho rodů, panství, znaků a pečetí měst i obcí.

Za pobočku GHSP v Mladé Boleslavi podal zprávu Ing. Sekáč. Přestože pobočka pracuje s mnohými potížemi (nemá vlastní místnost a někde i pochopení) má přesto dobrý kontakt s měst. muzeem, a pokusí se rozšířit činnost nejen s inteligencí, ale i zemědělci a pracovníky z průmyslu a j. závodů.

Pro plán na rok 1977 si uložili reálné cíle a uskutečnit je. Zejména zájezdy do různých oblastí Čech, které se staly velmi oblíbené pro svou tématickou náplň, vycházky po významných místech vlastního okresu a nakonec uspořádají koncert z děl umělců, kteří odtud pocházeli nebo tu žili. Živý výklad Ing. Sekáče měl stejně živý ohlas u posluchačů.

Za pobočku GHSP v Ohnišově okr. Rychnov n. Kn. referoval její jednatel Josef Ryšavý. Tato vesnická pobočka (jak zdůraznil) svou činnost teprve rozvíjí, a to za značně obtížných podmínek. I když dosud nemá pracovní plán, má však velké cíle, třebaže členská základna je malá: 25 vlastních členů a 6 členů z okresu Náchod. Podmínky jsou zde daleko těžší než v městě, také nemajetnost tu hraje svou úlohu. Pobočka byla ustavena 27. 12. 1976 a povzbudivý je zde zájem mládeže, díky mladému předsedovi MNV jako patronu práce s mládeží. Pro tu byly získány přitažlivé vymoženosti doby, jako magnetofon, foto- a diapřístroj, kinofilm a p.

Z důvodů organizačních a propagačních chce pobočka v místě vydávat listovku s názvem "Rodopisná pochodeň z Ohnišova" s přílohou pro mládež, která bude sama jejím autorem. Zřejmě v Ohnišově podnikají generační experiment, jinde dosud neznámý. Za rok nám o něm řeknou více.

Za pobočku GHSP v Táboře podal zprávu o činnosti Ing. Vrána. I zde mají zatím malou členskou základnu 10 členů, neboť pobočka zahájila činnost teprve 9. 10. 1976. Jedná se vesměs o genealogy s různým stupněm badatelských zkušeností, heraldický zájem se zde dosud neprojevil. Rovněž místní rozhlas a noviny jsou k činnosti pobočky zdrženlivé. Zato výborná je spolupráce s měst. muzeem, kde má pobočka i přístřeší, a dokonce i publikační možnost v muzejním časopise.

Na rok 1977 plánují 6 člen. schůzí, měsíční schůze výboru, 5 přednášek pro členy a hosty, propagační zvýšit nábor nových členů. Ing. Vrána tlumočí při této příležitosti návrh pobočky v Táboře, aby byla zveřejněna jména badatelů a jejich jmenný fond, pro využitelnost členům GHSP stejného zájmu. Tímto projevem byly ukončeny zprávy poboček GHSP.

O. ZPRÁVA POKLADNÍ

Pokladník GHSP František Šírl předčítá zprávu o finančním hospodářství GHSP ve správním období 1976, která je vytištěna v Listech GHSP, 4. řada, str. 199

P. ZPRÁVA REVIZNÍ KOMISE

Předseda revizní komise Ladislav Procházka předčítá zprávu revizní komise za rok 1976: Podrobně zhodnotil vlastní funkční činnost předsednictva, správního výboru a jeho komisí i subkomisí. Podstatnou část zprávy tvoří revizní činnost po stránce finančního hospodaření, vedení účetní a pokladní agendy, kde nebylo shledáno žádných závad. Předseda revizní komise podává proto návrh, aby odstoupujícímu předsednictvu a správnímu výboru GHSP bylo valnou hromadou uděleno absolutorium za rok 1976.

Q. DISKUSE

Ing. Jiří Vraný jako řídící valné hromady zahajuje diskusi k předneseným referátům a zprávám poboček v pořadí přihlášených: Ing. Gentner: jako technický referent Genealog. a heraldických listů podává zevrubnou zprávu o postupu vydávání časopisu, těžkostech, které vznikly tím,

že tiskárna 07 v Pardubicích nepřijala naši objednávku na zvýšení nákladu z 1000 na 1300 výtisků GHJ jako nezvládnutelnou. Tím se 4. sešit 4. řady, daný do tisku v polovici prosince 1976 dostal do rukou čtenářů až v polovici března 1977, a pro další sešit bylo nutno hledat náhradního dodavatele.

Ze stejných důvodů bylo nutno zajistit tisk organizačních zpráv a zařadit je v předstihu do č. 4 GHJ. O způsobu řešení těchto stránek podal Ing. Gentner podrobnou zprávu, která bude v příštím sešitu GHJ uveřejněna.

J. Prusík: podal zprávu o chystaných zájezdech GHSP, z nichž 4 jsou již vyprodány. Informace o náhradnících možno získat na pondělních člen. schůzkách.

R. Melichar: oznamuje, že zpracované výsledky dotazníkové akce budou zveřejněny v 5. sešitě GHJ. Zúčastnilo se jí 150 členů, kteří uvádějí oblast svého zájmu (jména, místa a okruh genealog. nebo heraldického zájmu). Je nutné zvýšit vzájemné kontakty nejen vnitřní ale i navenek s jinými zájmovými organizacemi a orgány.

V. Pelikán: přednáší řadu kritických poznámek na vydávání GH listů. Zejména namítá příliš drobný tisk a špatnou kvalitu papíru, a jménem starších členů, většinou důchodců, žádá o nápravu. Doporučuje vydávání časopisu tiskem, nikoliv reprodukcí technikou s kovolistou. Rovněž distribuční termíny jsou nepravidelné a tak spolkové zprávy zejména o přednáškách, o které má zájem docházejí opožděně a jsou pak bezpředmětné.

Ladislav Freyman: upozorňuje, že čtení zpráv, které byly v časopise již otištěny, jsou při valných hromadách bezúčelné, a mělo by se od nich upustit a tím i celý průběh akce schůze zkrátit. Pokud se týče časopisu, připojuje se ke kritice p. Pelikána. Z dalšího projevu vyplývá, že se domnívá, že články v časopise jsou honorovány. Je názoru, že o reprintech starých publikací (např. Heraldika V. Krále z Dobré Vody a j.) se uvažovat nemělo, a měla by být dána přednost pracem novým. Doporučuje vydat reprezentativní dílo o českém znaku. Neuvádí však, zda takový rukopis existuje a kdo by měl být jeho autorem. Doporučuje dále provést zevrubnou dokumetaci starých památek, náhrobních kamenů a pod.

L. Procházka: jako předseda revizní komise nesouhlasí s předchozí kritikou a krátkou ekonomickou úvahou objasňuje skutečný stav věci potud, že vydávání časopisu je v souladu s vyšší členského příspěvkem díky nezištné práci řady dobrovolných pracovníků, neboť jen jediná zásilka časopisu představuje psaní přes 1000 adres na obálkách, frankování a odeslání poštou, nemluvě o nehonorenované práci redakční skupiny, korektur a tiskové přípravy. Výslovně pak zdůrazňuje, že GHSP nehonoruje články v genealog. heraldických listech, dokonce ani autorům externím. Kromě toho pobočky dostávají od ústředí 20 % ze zaplacených příspěvků svých členů na úhradu vlastní režie.

R. VOLBA NOVÉHO SPRÁVNÍHO VÝBORU

Jelikož dalších diskusních příspěvků nebylo, přikročil Ing. Vraný k závěrečnému bodu programu valné hromady, k volbě nového správního výboru na rok 1977. Odstupujícímu správnímu výboru bylo podle dříve podaného návrhu uděleno absolutorium - hlasováním aklamací - jednomyslně. Nato Ing. Vraný předkládá valné hromadě návrh odstupujícího výboru na složení nového předsednictva GHSP: předseda Dr. Jaroslav Honc, první místopředseda Rudolf Melichar, druhý místopředseda Ing. Jiří Jareš, 26 členů správního výboru, (přičemž každá pobočka deleguje do správního výboru svého svého zástupce), dále 2 náhradníky a 3 revizory. Všichni přítomní s hlasovacím právem obdrželi již při příchodu návrh v tomto znění:

Návrh správního výboru GHS na rok 1977

1. Předseda: Dr. Jaroslav Honc
2. První místopředseda: Růdolf Melichar
3. Druhý místopředseda: Ing. Jiří Jareš

Členové výboru:

4. Ing. Karel Bezděk	17. Vlastimil Peer
5. Dr. Ing. Václav Elznic	18. Květoslav Rašín
6. Ing. Viktor Gentner	19. Ing. Alois Ryjáček
7. Dr. Stanislav Hošťálek	20. Karel Sklenář
8. Ludmila Huberová	21. Věra Slavíková
9. Emil Konopásek	22. Josef Srp
10. Jitka Lierová	23. Carmen Stachová
11. Karel Liška	24. František Šírl
12. Pavel Liška	25. Johana Špičková
13. Jiří Madar	26. Jiří Štemberg
14. Josef Mrštík	27. Dr. Miroslav Truc
15. Ing. Jiří Musil	28. Ing. Jiří Vraný
16. Dr. Viktor Palivec	29. Anna Wretzlová

Každá pobočka deleguje do správního výboru svého delegáta.

Náhradníci:

1. Josef Bada
2. Dr. Emil Veselý

Revizoři:

1. Ladislav Procházka
2. Marta Bočková
3. Marie Glaserová

Na návrh, aby volba byla en bloc provedena aklamací, valná hromada jednomyslně kandidátku schválila. Tím se nově zvolený předseda GHSP Dr. Jaroslav Honc ujal řízení závěru valné hromady, a po přednesu programové činnosti na příští správní období toto valné shromáždění ukončil.

Podle magnetofonového záznamu zapsali:

L. Huberová a V. Elznic

TŘETÍ ZÁVĚREČNÝ KURS ŠKOLENÍ
GENEALOGŮ A KRONIKÁŘŮ

Třetí, a zatím poslední kurs školení rodopisců a kronikářů začal 20. ledna t. r. a skončil 10. března t. r. Přednášky byly konány od 17 do 20 hod. každý čtvrtek v posluchárně dětské nemocnice v Praze 2, Ke Karlovu č. 2.

Program kursu byl shodný jako u druhého kursu (viz Listy GHSP IV, str. 179-180). Rovněž přednášející byli titíž. Přihlášek došlo přes padesát, ale po chřipkovou epidemii jich pak mohlo nastoupit jen 40. Z toho bylo 10 techniků, 9 inženýrů, 7 úředníků, 3 dr. filosofie, 2 učitelé, 2 studenti, 1 magistr, 1 profesorka, 1 dělník, 1 vedoucí skladu, 1 vrátný, 1 průvodky-

ně Čedoku, 1 zdravotník. Věkové hranice: do 20 let - 1, do 30 - 7, do 40 - 9, do 50 - 7, do 60 - 5, do 70 - 8, do 80 - 3.

Zájem posluchačů byl značný a rovněž i návštěvnost. Tento poslední kurs byl narušován chřipkou nejen u posluchačů, ale i u přednášejících. Proto bylo nutno přesunout některé přednášky na jiné dny oproti plánu. Přesto kurs splnil své poslání, jak dokázalo kritické hodnocení kursu na závěr. Odpovědi od posluchačů vyzněly spontánně kladně a rovněž i úroveň kursu hodnotili vysoko. To je pro přednášející největší odměna.

Závěrem možno říci po ukončení všech třech kursů a po vyškolení téměř 140 posluchačů, že Genealogická a heraldická společnost v Praze značně získala nejen na zkušenostech pedagogického odborného zaměření, ale i na širší popularitě. Hlavně byla prokázána životnost a praktická užitečnost naší společnosti pro širší veřejnost.

Ukázala se potřeba zavést pravidelné ročně opakované kursy pro začátečníky rodopisce a kronikáře, a mít i pro ně natištěné přednášky ve formě praktické příručky. Genealogická a heraldická společnost bude pak moci plnit své základní poslání rozvíjet badatelskou činnost u lidových badatelů, rozvíjet badatelskou základnu nejen k prospěchu jednotlivců a i obcí, ale i k prospěchu celé odborné veřejnosti. To již po absolvovaných kursech bylo prokázáno a odbornými místy také náležitě oceněno.

R. Melichar

PLÁN PRÁCE SPRÁVNÍHO VÝBORU GHSP VE FUNKČNÍM OBDOBÍ 1977/78

Kandidující a nově zvolený správní výbor GHSP předložil na valné hromadě 18. 3. t. r. svůj plán činnosti, který byl přítomnými členy schválen a stal se tak závazným programem celého správního výboru. Správní výbor hodlá do února 1978

na úseku organizačním

1. postupně zapracovávat členy výboru, stabilizovat a upřesnit náplň kompetencí členů výboru a prohloubit řídicí činnost
2. nahradit dosavadní členské legitimace GHSP novými s údaji o délce členství, matričným číslem, dnem vydání legitimace a razítkem GHSP
3. sestavit plán svých schůzí a schůzek a rozeslat jej všem členům
4. založit dvě další pobočky GHSP a pokračovat v náborech členů
5. uskutečnit 4 zájezdy s kulturně-historickou tematikou

na úseku odborné práce

6. dotisknout podle poptávky zbývajících 300 publikací Karel Beránek, Písmo
7. zajistit tisk publikace "Praktický kurs pro genealogy" v nákladu nejméně 1500 výtisků
8. zajistit tisk kolektivní publikace "Jmenný seznam obyvatel Čech 1654" jako osobní rejstřík k vydaným svazkům berní ruly
9. sestavit perspektivní plán ediční činnosti GHSP pro členy genealogy a heraldiky do konce roku 1980
10. zajistit konání a náplň schůzek genealogů II. a III. pondělí a heraldiků I. a III. středa v klubovně GHSP
11. uskutečnit II. kurs pro heraldiky
12. ustavit pracovní skupinu pro rekonstrukci rodin

13. uspořádat ve spolupráci se Společností přátel starožitností jednu veřejnou přednášku v Národním muzeu
14. zaměřit činnost pracovní skupiny pro heraldickou databanku na vydávání tematických materiálů a znakových souborů a na zpřístupnění znakové dokumentace zájemcům na úseku hospodářském a administrativním
15. sledovat a doplňovat odbornou knižní produkci a doplňovat knihovnu GHSP
16. vydat nový seznam knih v knihovně GHSP pro potřeby všech členů
17. uvést do činnosti strojové zařízení na psaní adres členů
18. pořídit další členskou kartotéku podle PSC a bydliště členů
19. uzavřít dohodu s novou tiskárnou o tisk našich Listů GHSP v Praze a urychleně vytisknout a rozeslat č. 5 řady IV
20. obstarat skříně pro naši knihovnu
21. dokončit úpravu vchodu do našich spolkových místností.

Rudolf Melichar

GHS pobočka v Ústí nad Orlicí

Činnost naší pobočky GHS v Ústí nad Orlicí v prvním čtvrtletí 1977:

Činnost pobočky byla v letošním roce zahájena tiskem prvního čísla našeho "Zpravodaje". Původně jsme měli v plánu tento náš "Zpravodaj" tisknout v tiskárně. Poněvadž by tento tisk byl velmi nákladný a pro nás finančně neúnosný, bylo rozhodnuto, že jej rozmnožíme cyklostyly. To se také stalo. Pěkné záhlaví navrhl př. T. R. Dušek z Ústí nad Orlicí. První číslo našeho "Zpravodaje" bylo příznivě přijato nejen členy pobočky, ale i ústředím v Praze.

19. ledna 1977 byla svolána do Ústí nad Orlicí výroční členská schůze, na které bylo přítomno 18 členů a 1 host. Schůzi řídil místopředseda př. Fr. Hyksa z Vysokého Mýta. Zprávu o činnosti podal jednatel př. Křivohlávek z Chocně. Přečetl rovněž zprávu pokladní za omluveného pokladníka př. T. R. Duška i zprávu revizní. Příjem pobočky v minulém roce činil 326,40 Kčs, vydání činilo 22,10 Kčs. Pokladní hotovost k 31. 12. 1977 činila 304,30 Kčs.

Plán činnosti pobočky a dlouhodobé úkoly byly otištěny v prvním čísle "Zpravodaje", proto se o tomto bodu programu blíže nerozepisujeme.

Při volbách, které byly provedeny aklaamací, byl zvolen tento nový správní výbor:

František Šilar, Nepomuky 51, předseda
 František Hyksa, Vysoké Mýto, čp. 303/II., místopředseda
 Jan Křivohlávek, Chocně, Kollárova 619, jednatel
 Tomáš Robert Dušek, Ústí nad Orlicí, ul. Bož. Němcové 89/IV., pokladník
 Josef Novák, Chocně, Jungmannova 306, člen výboru
 Ing. František Jirský, Slatina, čp. 63, člen výboru a
 Josefa Kašparová, Lanškroun, nám. Rudé armády čp. 11, členka výboru.

Do programu byla též zařazena přednáška př. Fr. Hyksy, který promluvil na téma "Z dějin Vysokého Mýta". Na toto téma promluvil př. Hyksa celkem dvakrát ve Vysokém Mýtě v závodním klubu Karosa. Na naší výroční schůzi však vyčerpал jen polovinu téma tu a slíbil, že svou přednášku dokončí na jiné členské schůzi GHS. Přednáška byla velmi vděčně přijata a všichni přítomní byli velmi rádi, že se seznámili s minulostí Vysokého Mýta.

Ve volných návrzích seznámil př. Hyksa přítomné s tím, jak si představuje plánovaný kurs čtení starých písem. Bude se konat v rámci příštích členských

schůzí, Př. Křivohlávek slíbil co nejdříve zaslat členům rozmnoženou malou i velkou abecedu kurentního písma, aby se s ní mohli předem seznámit.

19. února 1977 byla konána členská schůze v místnosti městské lidové knihovny v Lanškrouně.

Schůze byla svolána pozvánkami pro členy. Mimo to předseda Fr. Šilar pozval zvláštními pozvánkami 23 kronikářů a zájemců o rodopis z Lanškrouna a okolí. Na tyto zvláštní pozvánky reagovala plná polovina pozvaných, z nichž někteří projevíli zájem stát se členy naší pobočky. Těm byly vydány přihlášky a byli seznámeni s podmínkami členství. Přítomno bylo 14 členů a 12 hostů, celkem 26 účastníků.

Hlavním bodem této členské schůze byla přednáška kronikáře, města Lanškrouna př. Jindřicha Chládky z Výprachtic, který nás seznámil s minulostí města Lanškrouna. Po výstižném referátu zodpověděl četné dotazy.

Potom vyzval předseda nejstaršího přítomného kronikáře př. Jana Jansu z Písařova, rodem z Čermné, aby něco řekl o své práci. Př. Jansa sdělil své kronikářské i rodopisné zkušenosti a předložil k nahlédnutí ukázky svých prací.

Také př. Fürst z České Třebové přinesl na ukázkou vzory svých rodokmenných tabulek a vysvětlil jejich vyplňování.

Později se dostavili členové z Ústí nad Orlicí a okolí, kterým ujel příhodný autobus a oni proto přijeli později. Př. jednatel Křivohlávek přinesl k nahlédnutí nejstarší knihu z archivu města Lanškrouna.

Ke konci schůze pak část přítomných zůstala v místnosti, kde pokračovala v rozpravě a část za vedení př. Chládky shlédla památky města Lanškrouna (zámek, kostel, náměstí, radnici).

Tato schůze byla zdařilá a splnila svůj účel.

19. března byla konána další členská schůze, která byla svolána do Letohradu. Na schůzi bylo přítomno: 25 účastníků.

Prvním bodem programu byla prohlídka památníku Petra Jilemnického, který je umístěn v jeho rodném domku na náměstí. Průvodkyně s. M. Zastoupilová velmi poutavě a zasvěceně vyprávěla o životě Petra Jilemnického a o sbírkách, umístěných v tomto památníku. Účastníci rodopisci si povšimli vlastních poznámek Petra Jilemnického s náčrtem rodokmenu, který však sahá jen k dědečkovi a babičce. Zde se naskýtá úkol pro nás, odhalit další předky rodu Petra Jilemnického.

Potom se účastníci podívali do zámeckého parku, kde je mnoho vzácných rostlin. Při cestě shlédli náhrobní kámen národního buditele F. Vl. Heka, který v Letohradě zemřel a zde je pohřben. Pak následovala prohlídka zámeckého kostela, kde jsme obdivovali štukatéřské umění starých mistrů. Přes "Nový dvůr", ve kterém u své dcery trávil F. Vl. Hek poslední léta svého života, jsme odešli do kulturního domu OEZ Letohrad, kde jsme v klubovně pokračovali v programu.

Př. jednatel Křivohlávek zde podal zprávu o výroční schůzi GHS v Praze, které se zúčastnil za naší pobočku.

Ve zbývajícím čase př. Hyksa zahájil kurs čtení starých písem. Seznámil

přítomné s velkou a malou abecedou kurentního písma. Na příští lekcí slíbil př. Křivohlávek zajistit fotokopii některé staré listiny i s jejím přepisem latinou, aby se všichni mohli učit číst z této chystané pomůcky. S přáním úspěchů v badatelské činnosti všem přítomným Josefům ukořičil předseda zdařilou schůzi.

František Štár

ZPRÁVA O JARNÍM ZAHRANIČNÍM ZÁJEZDU GENEALOGICKÉ A HERALDICKÉ SPOLEČNOSTI POBOČKY BRNO

Zájezd se uskutečnil ve dnech 22. až 24. dubna 1977 s hlavním cílem Polsko-Krakov.

Dne 22. dubna po projetí Moravského Slovácka a přejezdu Bílých Karpat (přes Starý Hrozenkov) byla za průjezdu Trenčínem podána informace o městě i hradu. Během průjezdu Povážským podhradím byli účastníci seznámeni s údaji o hradu (gotika 14. stol.) i obou zámčích a to renesančním (z roku 1631) i barokním (1750 - 1775).

Poté byl dosažen hlavní cíl dne Bytča, kde prohlídka "kaštielu a sobášného paláce" byla umožněna laskavostí pracovníků místního archivu. Zámek z roku 1571 spolu se svatebním palácem z roku 1601 zaujal výpravu společnosti nejen historií a současnou renovací, nýbrž i heraldickou a sgrafitovou výzdobou.

Cesta pokračovala kolem zámku Budatín přes Žilinu údolím Váhu a Oravy přes volný Dolný Kubín k Oravské přehradní nádrži, kde bylo zajištěno ubytování v hotelu "Goral."

Dne 23. dubna v sobotu byla časně ráno překročena ČSR - Polská hranice (přechod Chyžné) a autobus směřoval do Krakova.

Prvořadě směřovala výprava do Wawelu (s převládajícím slohem renesančním 1507 - 36. Zde společnost hromadně shlédla sbírky korunní pokladnice a zbrojnice a poté katedrálu (14. stol.) se sarkofágy polských králů, včetně podzemí s dalšími hrobkami polských králů, národních hrdinů a básníků.

Dále byla pozornost zaměřena na památky Grodzké ulice. Mimo jiné zaujala pozornost románská stavba kostela sv. Ondřeje (po roce 1086) výrazně obranného charakteru a gotika (13. - 14. stol.) dominikánského kostela.

Další výklad se zaměřil na objekty náměstí "Rynek Glówny" a to především Sukienice (ze 14. stol. v renesanci přestavěné) sloužící stále obchodním účelům. Dnes jako obchody se suvenýry. Na klenbách přízemí zaujaly pozornost znaky polských měst a pečeti cechů.

V 15. hodín byly vyslechnuty fanfáry středověkého hejna z 81 m vysoké věže Mariánského kostela (gotika 14. stol.), ukryvajícího nesporně světové řezbářské dílo - pozdně gotický (1477 - 89) oltář Wita Stwosze, dnes skvěle restaurované.

Po upozornění na domy ze 14. - 16. stol. sledovala výprava hlavní obchodní třídu středověkého města, ulici Floriánskou až k Floriánské bráně (asi z roku 1300) a Barbakanu (obránná bašta 1498 - 99). Na hradbách upoutaly pozornost "díla" výtvarníků malířů, často sporné úrovně.

Po vyplnění času individuální prohlídkou zájmových objektů odjela výprava v 18 hod. místního času zpět do naší vlasti.

24. dubna v neděli za svěžího slunného dopoledne se konalo krátké zastavení v Oravském podzámku (hrad je v dubnu nepřístupný) a shlédnut byl "Kaštiel Mokrad" (vznik okolo r. 1600 a přestavován ještě v roce 1947) s cibulovitými šindelovými střechami na r. věžích.

Před polednem vstoupili účastníci do zříceniny hradu Strečna (14. století); zde při vyhlídce do krajiny byl podán výklad o panství Viglaš a protějším Starém hradu. Vzpomenuto bylo partyzánských bojů ze Slovenského národního povstání v roce 1944 při pohledu na památníky padlých bojovníků.

Na Moravu se výprava vrátila Lyským průsmekem a přes Valašsko směřovala k Vizovicím. Cestou byl podán zevrubný výklad o blízkém okolí cesty, vzpomenující boje partyzánů v Pulčinských skalách a tragický osud obyvatel, nacisty vypálené obce Ploštiny.

V deštivém odpoledni se uskutečnila prohlídka státního zámku 1. kategorie ve Vizovicích (pozdní baroko 1750 - 57) s bohatými sbírkami výtvarného umění cizího i domácího (mimo jiné Škréta, Brandl, Kupecký) a uměleckého nábytku.

Po prohlídce vedla cesta bez dalších zastávek přes Gomwaldov do Brna.

Přes počáteční organizační potíže se zajištěním výpravy se iniciátorům zájezdu podařilo dodržet stanovený plán a zvládnout téma ticky velmi pestrý program. Výpravu vedl Dr. Jiří Plichta.

Miroslav Chlebek

Různé

JÍLOVSKÁ MINUCÍ. Příl. bull. Heraldika. Vyd. Heraldická sekce při Muzeu těžby a zpracování zlata v Jílovém u Prahy. 1976, il. Kčs 15,-

Minuce, z nichž rané patří k nejstarším českým inkunábulím, tj. tiskům, pořízeným do r. 1500, byly roční kalendáře, vydávané především pro data, v nichž bylo nejvhodnější provést v lazebnách pouštění krve z žil, v něž středověk věřil jako v osvědčený terapeutický prostředek proti některým nemocem. Byla tu i astrologická data. Později tyto seznamy opouštěly v údajích krevní konstelace a stávaly se prostými kalendáři v našem slova smyslu, tj. přehledným seznamem měsíců a dní v roce s vyznačenými křestními jmény na ten který den připadajícími.

Minucí jílovská navazuje jen jménem na tyto staré tisky a všimá si jiné stránky, tj. cechovní historie a heraldiky. Ke každému měsíci v roce připojuje pasáž o některém cechu, jeho vzniku, vývoji a změnách a provází výklad černobílými obrázky cechovních znaků. Mluví se tu o erbu hrnčičů, lazebníků, barvířů a mandlířů, bečvářů, kočích a vozatajců, punčochářů, soukeníků, postřihačů, parukářů, svícníků, zahradníků, chirurgů a vorařů. V podstatě tak navazuje na známá a oblíbená kalendária vydávaná Heraldickým klubem při čes. numismatické společnosti v Praze a ještě starší kalendáře německé provenience fmy C. A. Starke ve Zhořelci.

Ačkoli jde jen o výběr znaků a jejich uživatelů, lze uvítat tuto práci, jíž textem doprovodil V. J. Sedláč a obrázky znaků nakreslil Emil Konopásek, jako přínos k málo u nás pěstované heraldice cechovní. Jen neobvyklý výškový formát tisku 16 x 30 cm a typologická úprava (bez titul. listu, hrubší kresby, neustránkováno aj.) mohly být úměrnější. Také neznámo proč, je překvapivě uvedeno v titráži místo Jílovská minucí Heraldická minucí. Tu jde o bibliografickou přesnost.

V. Palivec

DVĚ SDĚLENÍ. Ve dnech 31. 8. až 7. 9. 1976 se v Londýně konal Mezinárodní kongres genealogických a heraldických věd. Kongresu se zúčastnilo přes 500 zájemců z Evropy i ze zámorí a v kongresových komisích bylo předneseno 160 referátů. Patronaci nad kongresem měl vévoda z Norfolků a earl Mountbatten of Burma. V noci z 8. na 9. srpna 1976 zemřel ve Vídni univerzitní profesor Dr. Herbert MÍČA ve věku 76 let, uznávaný odborník archeolog a potomek hudebnické rodiny Míčů z Jaroměřic na Moravě, jejíž rozrod a dějiny zpravoval čestný člen GHSP O. Veselý.

Karel Vyšín

PŘÍSPĚVKY A PRAMENY K DĚJINÁM UNHOŠTĚ

Melicharovo vlastivědné muzeum v Unhošti vydalo ke konci roku 1976 své jubilejní 50. číslo Zpravodaje. V jeho úvodu zhodnotil vedoucí muzea Václav Šefčík činnost, význam a rozsah vykonané práce za 25 let vydávání tohoto časopisu. Za tu dobu byly zde otištěny články 29 autorů (mezi nimi i členů GHSP) a zveřejněno celkem 257 původních článků, recensí a poznámek. Připoměl též povzbudivý posudek Dr. Jaroslava Pánka ze Středočeském sborníku historickém z roku 1972, který o Zpravodaji napsal: "Drobné edice vybraných písemností ukazují, že autoři k nim dovedou přistupovat kriticky. O hloubce jejich znalostí místních dějin i historie širšího okolí svědčí ostatně i zpravodajská činnost sborníčku, jež přináší anotace k literatuře, týkající se Unhoštska. Někdy nabývají tyto drobné recenze i polemického ostří a dokazují, že i amatéři mohou být v některých ohledech rovnocennými partnery profesionálních historiků."

Poslední číslo Zpráv přináší rodinný dokumentární příspěvek Julia Šimka o pochodu hladu z konce 1. světové války, z doby dobře známé z románového zpracování Ant. Zápotockého Rudá záře nad Kladnem, dále vzpomínku Václava Šefčíka na "unhoštského pana berního" - Františka Picko - Zásmuckého (viz nár. um. Václav Vydra: Má pouť životem a uměním), pro heraldiky znak fořtmistra Čulíka z Rutvasu od Karla Vyšína, a nakonec obsáhlou a vynikající studii Dr. Jana Štovička: Unhoštské humanisté (Václav Laurýn Unhoštský a jeho synové, Jan a Václav Pelargové, a v Unhošti působící Jan Albín Písecký).

Po stránce genealogické je jistě nejzajímavější Václav Laurýn a jeho synové, neboť poslední jeho potomek Matěj Laurýn, dlouholetý primas unhoštský, odešel pro víru r. 1628 do exilu, kde rok nato v Pirně zemřel. Statek Laurýnovský čili prima sovský byl dlouho předmětem sporů po smrti křivoklátského hejtmána Tyburcího Čejky z Olbramovic, až jej 17. 6. 1654 postoupila obci Marie Alžběta Elsnicová rozená Čejková z Olbramovic.

Vydávání Zpráv je pouze jedna část práce několika obětavých pracovníků muzea. K ní přistupuje nejen vlastní práce muzejní, ale i přednášky ve škole, spolupráce s Osvětovou besedou, knihovnou a Vlastivědné čtvrhodinky v rozhlase po drátě.

Až dosud opatrovalo vlastivědné muzeum i gruntovní knihy města Unhoště, které jsou nyní uloženy v okr. archivu Kladna. Z nich čerpal pro dějiny města nejen F. Melichar (Monografie města Unhoště, Praha 1888), ale i J. Mottl (Paměti města Unhoště, rukopis v majetku ř. k. far. úřadu v Unhošti), a podobně K. Duda na svém rukopise o Unhošti, z posledních badatelů pak Václav Kočka (Unhoštské rody erbovní, Praha 1948). Tím více potěší regionální badatele, že teprve v poslední době byla objevena ztracená gruntovní kniha IV. města Unhoště, která ležela přes 80 let (od r. 1895) v Národopisném odd. Národního muzea (kde je dosud) jako zapomenutý exponát Národopisné výstavy v Praze.

V. Elznic

Pátrá se po...

Můj předek Jan Václav KOCIÁN, 1730 městský písař ve Vodňanech, oddaný před 1730 s Uršulou Johanou v jižních neb východních Čechách. Během let jsem nashromáždil mnoho materiálu o příjmení Kocián, ale oddavky nenašel. Za zprávu o nich věnuji nerozřezaný výtisk Štormovy "Erbovní knížky". Revanžuji se jinými zprávami. Adresa: Karel Vyšín, člen GHSP, 252 06 Davle 174 u Prahy.

Hledám fundovaného badatele, který za odměnu předloží úplný seznam všech ZÁSMUCKÝCH ze ZÁSMUK z let 1550 až 1630. Adresa Ing. Zdenko Zdeněk 272 01 Kladno, Sítňá 3106.

Ke kompletaci připravované studie o sochařích 17. až 19. století, kteří žili a pracovali v Podorlicku, prosím o upozornění na rodopisné údaje. Jde o některé významné kameníky, sochaře a řezbáře (ROD MĚLNICKÝCH Z VAMBERKA, FIL. JAKUB PROKOP Z LIBERKA, ALEX. CYLIAK ZE ŽAMBERKA, MARTIN BARTOŠ Z DOBRUŠKY, KROUPA ZE SOPOTNICE AJ.), případně jejich žáky a pomocníky. Zajímají mne i jejich díla v jiných krajích.

Za laskavé zprávy děkuje prom. etng. Rudolf Zrůbek, 516 01 Rychnov n. Kn., Sokolovská 878.

Stále hledám osobní data Hermíny, roz. TLAKÁKOVÉ, provdané MELICHAŘOVÉ. Narození mezi r. 1832 - 1839 na Vilémovsku či Čáslavsku (Zaječice, Kumburk, Herálec atp.), oddavky kolem r. 1866 na Benešovsku či Nepomucku, a údajně úmrtí asi v Petrohradě u Plzně. Zprávu odměním. Ing. Viktor Genttner, 140 00 Praha 4, Pod vilami 13.

Stále hledám údaje narození Jana GENTTNERA, kolem r. 1800, kdy se jeho rodiče František a Anna stěhovali z Rychnova Kn. do Žleb, při změně mlýna. Zprávu odměním. Ing. Viktor Genttner, 140 00 Praha 4, Pod vilami 13.

KOLOVRAT - LIBŠTEJNSKÝ, František Karel z let 1720 až 1730 - Fotografie portrétu dvojmo koupí: Ing. V. Genttner, Praha 4, Nusle, Pod vilami 13.

Koupím ERBOVNÍ SEŠITY 3/4 nebo vyměním za Erbovní sešity 5-8 či jinou heraldickou publikaci. Jiří Bílý, Viniční 226, Brno, 615 00.

Nikdo z lidí si nemůže vybírat století, kdy žije. Snad každý by chtěl jinou dobu než tu svou, poněvadž by se domníval, že bude či byla lepší než jeho. M. Ivanov

Snížená kvalita tisku ovlivněna nevhodnými předlohami dodanými odběratelem.

GENEALOGICKÁ A HERALDICKÁ SPOLEČNOST V PRAZE

150 00 Praha 5 - Smíchov, Holečkova 7

oznamuje svým členům, že vyšel :

Viktor Palivec-Václav Elznic

**LATINSKO-ČESKÝ SLOVNÍK
GENEALOGICKÝ**

který obsahuje : 6.054 latinských hesel
921 latinských zkratek
1.087 latinských abbreviatur
tabulku pro určení dat podle juliánského
i gregoriánského kalendáře v nové úpravě
včetně pohyblivých církevních svátků,
ukázkový list latinského textu s desk
dvorských, s přepisem i překladem, a
bohatý seznam literatury.

Slovník je vydán jako účelový tisk pro potřeby členů GHSP a
obdržíte jej poštou na písemnou objednávku od Genealogické a
heraldické společnosti v Praze, 150 00 Praha 5-Smíchov, Holeč-
kova ul.7 za 32.-Kčs vč.poštovného. Cenu uhradíte složenkou,
která bude k zásilce přiložena. Počet objednaných výtisků vy-
značte slovy, a udejte správnou adresu i s poštovním směrova-
cím číslem.

Správní výbor GHSP

GH-LISTY   ŘADA 5 (1977)

Listy Genealogické a heraldické společnosti v Praze

Vydává ve volných lhůtách pro své členy Genealogická a heraldická společnost v Praze, 150 00 Praha 5, Holečkova 7. Za věcnou správnost příspěvků, tištěných jako rukopis, odpovídají autoři; autorská práva jsou jim zachována. Bezplatný odběr je vázán na zaplacení ročního členského příspěvku. Řídí pracovní skupina pro vydávání Listů GHSP při správním výboru GHSP ve složení Václav Elznic, Jaroslav Honc (vedoucí skupiny), Viktor Palivec, Ladislav Procházka a Miroslav Truc. Technická úprava Viktor Gentner.

Tiskly Středočeské tiskárny, provoz 19, Praha 2.
Duben 1977